

Číslo jednací: 56/88-80-2

Počet výtisků: 26 + 110

Počet listů: 58 + 17

Výtisk číslo:

INFORMATIVNÍ ZPRÁVA Z VÝZKUMU č. 88 - 5

"OBČANÉ ČSR O HROMADNÝCH SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDCÍCH A RUDÉM PRÁVU"

Ředitel ÚVVM při FSÚ:

Prof. PhDr. Karel Rychtařík, DrSc.
člen korespondent ČSAV

Interní oponentura

30. 8. 1988

Externí oponentura

6. 2. 1989

Odpovědný řešitel:

JUDr. Vladimír Švestka

Členové týmu:

PhDr. Jana Perglerová (RP)

PhDr. Jan Michalec

PhDr. Václav Forst, CSc.

Konzultanti:

Miloslav Vítek (RP)

RSDr. Mikuláš Soták, CSc.
(ÚV KSČ)

Oponenti:

Prof. RNDr. V. Hudec, DrSc.
(FŽUK)

RSDr. V. Kopsa, CSc.
(VŠP ÚV KSČ)

RNDr. Z. Javorský, CSc. (ČSSN)

O B S A H

ÚVOD	3
CÍL, PŘEDMĚT	4
METODIKA VÝZKUMU A SLOŽENÍ VÝBĚROVÝCH SOUBORŮ	5
VÝSLEDKY VÝZKUMU	
1. ZÁJEM OBČANŮ ČSR O INFORMACE	7
1.1. Zájem občanů o politické a ekonomické dění	7
1.2. Sledovanost československého denního tisku, rozhlasu a televize	8
1.3. Sledování vybraných druhů informací v československých sdělovacích prostředcích	12
2. SLEDOVÁNÍ ZAHRANIČNÍ TELEVIZE A ROZHLASU	16
3. HODNOCENÍ INFORMACÍ POSKYTOVANÝCH ČESKO-SLOVENSKÝMI SDĚLOVACÍMI PROSTŘEDKY	18
4. NÁZORY NA PŘESTAVBU NAŠÍ SPOLEČNOSTI A HODNOCENÍ INFORMACÍ O NÍ VE SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDCÍCH	22
5. OBČANÉ ČSR O RUDÉM PRÁVU	24
5.1. Změny ve frekvenci četby Rudého práva v letech 1982, 1984 a 1988	25
5.2. Četba jednotlivých vydání Rudého práva jeho čtenáři a jejich rozdělení podle délky čtení	30
5.3. Frekvence čtení vybraných témat v Rudém právu	30
6. NÁZORY ČTENÁŘŮ NA NĚKTERÉ PROBLÉMY ČINNOSTI RUDÉHO PRÁVA	36
6.1. Hodnocení celkové kvality některých článků a informací	36
6.2. Srozumitelnost, zajímavost, konkrétnost, včasnost a přesvědčivost informací v Rudém právu	38
6.3. Uplatnění otevřené informovanosti a účinnost kritiky v Rudém právu	41
6.4. Čemu by se mělo Rudé právo věnovat	43
6.5. Rentabilnost a nedostatek Rudého práva	44
7. RUDÉ PRÁVO A PŘESTAVBA	46
STRUČNÉ SHRNTÍ VÝSLEDKŮ	54
PŘEHLED POUŽITÝCH VÝZKUMNÝCH MATERIÁLŮ	58
PŘÍLOHA : ANKETA ČTENÁŘŮ RUDÉHO PRÁVA	

ÚVOD

Sekretariát ÚV KSČ schválil v prosinci 1986 plán výzkumů ÚVVM při FSÚ na období 1987 - 1989. Na základě požadavku redakce Rudého práva a oddělení masových sdělovacích prostředků ÚV KSČ byl do tohoto plánu zařazen i výzkum názorů občanů České socialistické republiky na Rudé právo.

V říjnu 1987 schválilo předsednictvo ÚV KSČ dokument o uplatňování zásad otevřené informovanosti tiskem, rozhlasem a televizí. ^{1/} Realizace těchto zásad, spolu s intenzivním objasňováním cílů vytyčených XVII. sjezdem KSČ a úsilím získat pro uskutečňování jeho závěrů v praxi podporu veřejnosti, klade vyšší nároky než dosud na práci sdělovacích prostředků jako celku a Rudého práva zvláště. Na 10. zasedání ÚV KSČ, věnovaném především ideologické práci, k tomu řekl s. Jan Fojtík: "V prosazování zásady otevřenosti a veřejné informovanosti má mimořádně odpovědnou úlohu stranický tisk, zejména Rudé právo. Zájem o Rudé právo i jeho autorita v naší společnosti roste. To je potěšitelné. Nejen komunisté, ale i nejširší veřejnost v něm nacházejí potvrzení linie přestavby i odpověď na mnohé pochybnosti při její realizaci. Oceňují obsažnější i pohotovější informace, směrodatné slovo k řadě závažných otázek současnosti. To zavazuje. Jako tiskový orgán ÚV KSČ musí Rudé právo příkladně uplatňovat požadavky, které dnes na sdělovací prostředky klademe." ^{2/}

S ohledem na potřeby stranických orgánů a RP byla v červnu vydána předběžná informace (18 stran) o poznatcích, vyjadřujících názory občanů ČSR na práci sdělovacích prostředků. V září byly další základní informace poskytnuty redakci Rudého práva, která je využila při přípravě plánu redakce na rok 1989.

Materiály z výzkumu byly využity v uvedené zprávě PÚV KSČ na 10. zasedání.

^{1/} Uplatňování leninské zásady otevřené informovanosti veřejnosti tiskem, rozhlasem a televizí. Život strany 24/1987, s. 30 - 36.

^{2/} Rozvinout ideologickou práci a pozvednout ji na úroveň požadavků doby, zpráva PÚV, 10. zasedání ÚV KSČ, Rudé právo, 12. 10. 1988, str. 3 a 4.

CÍL, PŘEDMĚT

Cílem výzkumu bylo zjistit názory občanů ČSR na působení Rudého práva a ostatních čs. sdělovacích prostředků v procesu přestavby naší společnosti.

Zjišťovány byly výpovědi o sledování zahraničních sdělovacích prostředků socialistických i západních států s cílem rozšířit časové řady ÚVVM.

Předmětem byly názory občanů ČSR ve věku 14 let a starších na Rudé právo a další sdělovací prostředky, působící na území ČSR.

Výzkumný záměr byl operacionalizován do těchto problémových okruhů:

- názory čtenářů na působení Rudého práva a ostatních čs. sdělovacích prostředků v procesu přestavby, jak vysvětlují otázky spojené s přestavbou a jaká je kvalita informací a článků o ní. Sledovanost 7. a 9. zasedání ÚV KSČ.
- sledování a hodnocení Rudého práva a ostatních čs. sdělovacích prostředků, struktura čtenářské obce, frekvence sledování vybraných informací, návrhy na zaměření jejich obsahu, včetně námětů a připomínek
- místo Rudého práva v komplexu hromadných sdělovacích prostředků, frekvence sledování čs. sdělovacích prostředků, sledovanost vysílání televize a rozhlasu socialistických a kapitalistických zemí, včetně postižení změn v rozsahu jejich recipientských obcí.

METODIKA VÝZKUMU A SLOŽENÍ VÝBĚROVÝCH SOUBORŮ

Výzkum byl realizován standardním postupem používaným Ústavem pro výzkum veřejného mínění při FSÚ. Data byla získána standardizovaným rozhovorem tazatelů s výběrovými soubory dotázaných vytvořenými kvótní procedurou. Kvóty byly stanoveny tak, aby tyto soubory reprezentovaly občany ČSR starší 14-ti let.

Jako kvótní znaky byly použity: věk, pohlaví a ekonomická aktivita respondenta, velikost místa bydliště a kraj.

Dotazování provedlo v době od 15. 4. do 22. 4. 1988 489 tazatelů. Po kontrole byly pro další interpretaci předány 2 782 dotazníky.

Aby bylo možné porovnat názory čtenářů Rudého práva s názory těch, kteří Rudé právo nesledují, proběhlo dotazování na dvou souborech respondentů. Soubor A sloužil především pro vyhodnocení názorů čtenářů Rudého práva na tento deník. Soubor B byl využit k analýze názorů na masové sdělovací prostředky jako celek. Protože některé otázky byly pro oba soubory totožné, byl pro jejich analýzu použit celkový soubor (A + B).

Soubor A - 2 241 respondentů

Celek - 2 782 respondentů

Soubor B - 541 respondentů

Získaná data byla zpracována pomocí programového systému PANDA na počítači CYBER 180 Federálního statistického úřadu.

Z výzkumu se vydává souhrnná informativní zpráva a signální informace.

Reprezentativita výběrových souborů A, B

	Zákl. soubor obyv. ČR 14 let + %	Výběr. soubor A (n = 2 241) %	Výběr. soubor B (n = 541) %
<u>Pohlaví:</u> muži	47,6	48,0 +0,4	47,3 -0,3
ženy	52,4	52,0 -0,4	52,7 +0,3
<u>Typ ekonomické aktivity:</u>			
dělníci	31,8	30,9 -0,9	33,0 +1,2
ostatní zaměstnanci	31,8	32,7 +0,9	31,5 -0,3
rolníci	4,7	4,0 -0,7	4,9 +0,2
ekonomicky neaktivní	31,6	32,4 +0,8	30,6 -1,0
<u>Věk:</u>			
14 - 29 let	28,0	28,3 +0,3	27,7 -0,3
30 - 44 let	26,6	27,0 +0,4	27,2 +0,6
45 - 59 let	23,1	22,4 -0,7	23,7 +0,6
60 a více let	22,3	22,3 0,0	21,4 -0,9
<u>Velikost místa bydliště:</u>			
do 499 obyvatel	6,0	8,7 +2,7	5,2 -0,8
500 - 1 999 obyvatel	18,9	16,7 -2,2	20,0 +1,1
2 000 - 4 999 obyvatel	11,4	10,8 -0,6	12,0 +0,6
5 000 - 19 999 obyvatel	19,5	20,3 +0,8	19,4 -0,1
20 000 - 99 999 obyvatel	22,7	23,4 +0,7	21,4 -1,3
100 000 a více obyvatel	21,5	20,1 -1,4	22,0 +0,5
<u>Členství v KSČ:</u>			
členové KSČ ^{1/}	14,9	21,9 +7,0	21,3 +6,4
nečlenové KSČ	85,1	78,1 -7,0	78,7 -6,4
<u>Kraj:</u>			
Praha	11,5	10,5 -0,6	12,8 +1,3
Středočeský	11,0	9,8 -1,2	9,8 -1,2
Jihočeský	6,8	7,6 +0,8	7,2 +0,4
Západočeský	8,4	9,2 +0,8	8,3 -0,1
Severočeský	11,5	11,6 +1,0	10,0 -1,5
Východočeský	12,0	12,9 +0,9	12,9 -0,9
Jihomoravský	19,9	19,8 -0,1	22,4 +2,5
Severomoravský	18,9	18,2 -0,7	16,6 -2,3

Složení obou výběrových souborů dotázaných odpovídá z hlediska jednorozměrného rozdělení základních kontrolovaných znaků požadavkům kladeným na reprezentativitu výběrového souboru.

1/ Testem bylo prokázáno, že větší zastoupení členů KSČ v souborech výsledky výzkumu neovlivnilo.

VÝSLEDKY VÝZKUMU

1. ZÁJEM OBČANŮ ČSR O INFORMACE ^{1/}

Při hodnocení kvality informací a vlastní informovanosti je bezesporu nejdůležitější, zda má čtenář, posluchač či divák vůbec o informace zájem, zda je sleduje, resp. zda se je snaží vyhledávat. Zájem na jedné straně působí jako faktor výběru informací a na straně druhé ovlivňuje jejich přijímání.

Zájem o vybraná politická a ekonomická témata stoupá se stupněm dosaženého vzdělání a s věkem respondentů. Intenzitu zájmu také silně ovlivňuje: členství v KSČ, stupeň ekonomické aktivity dotázaného (dělníci projevují například nižší zájem o informace než ostatní zaměstnanci); muži se zajímají více o politická a ekonomická témata než ženy.

1.1. Zájem občanů o politické a ekonomické dění

Z hlediska intenzity zájmu první místo zaujala "hospodářská situace u nás" a těsně za ní následují "politické události u nás". I v tomto výzkumu se ukázalo, že politické a ekonomické události jsou v povědomí veřejnosti úzce spjaty. ^{2/} Podrobnější údaje poskytuje následující tabulka.

^{1/} Pro usnadnění orientace v textu je vždy na každé stránce vpravo nahoře uvedena zkratka té části zprávy, které se daný text týká - tedy stránky označené "HSP" jsou součástí kapitoly o hromadných sdělovacích prostředcích obecně, "RP" kapitol o Rudém právu a "ANKETA" přílohy o anketě čtenářů RP.

^{2/} Tyto tendence byly zjištěny v řadě předchozích výzkumů ÚVVM při FSÚ, týkajících se sdělovacích prostředků, např. v letech 1979, 1982, 1984, 1987. (Viz přehled využitých výzkumných materiálů str. 58).

Tabulka č. 1

Zájem o politické a hospodářské dění

(údaje za ČSR v %, n = 2 782)

Z a j í m á s e	velmi	průměrně	málo	nezajímá se
1. O hospodářskou situaci u nás	27	51	18	4
2. O politické události u nás	20	54	22	4
3. O mezinárodně politické dění	20	46	27	7
4. O informace ze SSSR	13	45	32	10

Ve srovnání s údaji získanými předešlými výzkumy ÚVVM roste intenzita zájmu občanů ČSR o ekonomické události u nás a informace o nich. Orientace na vnitropolitické a mezinárodně politické otázky zůstává relativně stabilní. Nárůst zájmu je o informace ze SSSR. ^{1/}

1.2. Sledovanost československého denního tisku, rozhlasu a televize

Výpovědi o sledování Čs. televize, Čs. rozhlasu a denního tisku potvrzují dominantní postavení Čs. televize mezi hlavními sdělovacími prostředky.

V tabulce č. 2 (na následující straně) uvádíme vývoj od roku 1973. Údaje nenaznačují výraznější změny pokud jde o celkové počty čtenářů, diváků a posluchačů našich hlavních sdělovacích prostředků.

1/ První poznatky o zájmu o tuto problematiku byly zjištěny v roce 1982 v souvislosti s hodnocením naší propagandy o SSSR po XXVI. sjezdu KSSS. Rostoucí intenzita zájmu se ukázala i při sekundární analýze údajů z výzkumů veřejného mínění z let 1987 a 1988.

Tabulka č. 2 Výpovědi o frekvenci sledování čs. denního tisku, rozhlasu a televize
(údaje za ČSR v %)

Občané sledují	Rok	téměř denně	3 - 4x týdně	1 - 2x týdně	méně než 1x týdně	vůbec ne
ústřední denní tisk	1973	59	16	13	8	4
	1974	66	18	10	4	2
	1979	56	15	17	7	5
	1982	55	16	18	6	5
	1984	58	20	15	4	3
	1988	57	17	16	7	3
ČST	1973	49	30	12	4	5
	1974	60	31	8	1	-
	1979	59	26	12	2	1
	1982	58	26	12	2	2
	1984	68	23	7	1	1
	1988	66	22	9	2	1
Čs. rozhlas	1973	73	14	5	3	5
	1974	64	21	7	3	5
	1979	56	22	15	4	3
	1982	64	17	10	5	4
	1984	70	17	8	2	3
	1988	59	20	12	5	4

(Počty dotázaných v jednotlivých výzkumech: 1973 = 1 340, 1974 = 1 273, 1979 = 1 331, 1982 = 1 477, 1984 = 758, 1988 = 2 782)

K určitým přesunům dochází ve frekvenci sledování televize a rozhlasu. Například u rozhlasu počet každodenních posluchačů značně kolísá. U televize je možné zaznamenat potvrzení nárůstu každodenních diváků v letech 1973 - 1984, rok 1988 naznačuje již určitou stabilizaci. Příčiny těchto změn nelze z poznatků výzkumu odhalit. Je zajímavé, že přes změny, ke kterým došlo v programové skladbě v rozhlasu i televizi, nedochází k dalšímu růstu každodenních recipientů.¹⁾

Relativně stálý podíl denních čtenářů má československý denní tisk. (Viz tabulka č.2 na str. 9)

Ve frekvenci četby vybraných deníků náleží, podle výpovědí občanů, naprosto zřetelně 1. místo - nejen co do celkového počtu čtenářů (69%), ale i co do počtu každodenních čtenářů (28%) - Rudému právu. 2. místo zaujímají krajské deníky, dále Mladá fronta, na čtvrtém místě je Práce a 5. místo obsadil Čs. sport.²⁾ Na dalších místech jsou Zemědělské noviny, Svobodné Slovo a Lidová demokracie. (Viz tabulka č. 3 na str.11)

Oproti r. 1984 zaznamenala v r. 1988 vzrůst čtenářská obec Mladé fronty (o 6%), k mírnému zmenšení došlo naopak u Práce (o 4%), Zemědělských novin (4%), Svobodného Slova (3%) a Lidové demokracie (3%). U Rudého práva se v r. 1988 proti r. 1984 mírně zvýšil počet každodenních čtenářů, to znamená, že je denně čte přes dva milióny občanů ČSR starších 14 let.

Výzkum dále sledoval i preferenci sdělovacích prostředků z hlediska vlivu na názory občanů. 45% dotázaných uvedlo, že pro utváření jejich vlastního názoru na politické a ekonomické dění u nás jsou tisk, rozhlas a televize stejně důležité. Pro 35% respondentů je v tomto směru nejdůležitější Československá televize. Se značným odstupem se za ni řadí Rudé právo (6%) a Čs. rozhlas (6%).

-
- 1) Okolnosti, proč tomu tak je, jsou různorodé: zahraniční televizní a rozhlasové vysílání je technicky dostupnější než v dřívějších letech, existuje a rozšiřuje se video. A také stále více získáváme signály o tom, že dochází ke změnám ve způsobu života, v životním rytmu dnů jednotlivých sociálních skupin. Mění se způsob využívání volného času, např. klesá návštěvnost kin atd. K těmto okolnostem by se patrně při obdobných výzkumech mělo přihlížet.
 - 2) Československý sport, přestože nejde o typický ústřední deník, ale spíše o zájmové periodikum, má značně velký počet čtenářů. Každý den jej čte 11 % dotázaných a celkem jej vyhledává 40 % respondentů.

Tabulka č. 3 Frekvence četby vybraných deníků v ČSR

(údaje za ČSR v %, r.1982 n = 2 388, r.1984 n = 1 124, r.1988 n = 2 782)

	téměř denně	3 - 4x týdně	1 - 2x týdně	méně než 1x týdně	nečte
Rudé právo	82 84 88	82 84 88	82 84 88	82 84 88	82 84 88
krajský deník	23 23 28	8 10 9	19 20 20	12 15 12	38 32 31
včetně večerníku ¹⁾	21 22 21	12 14 12	21 19 20	12 14 11	34 31 36
Mladá fronta	10 10 11	7 7 8	12 11 12	12 10 13	59 62 56
Práce	9 10 11	7 7 6	12 15 11	13 13 13	59 55 59
Zemědělské noviny	10 9 10	5 6 5	10 11 10	10 14 11	65 60 64
Svobodné Slovo	6 6 5	4 4 4	8 11 8	10 10 11	72 69 73
Lidová demokracie	6 4 5	3 4 4	8 11 7	10 11 11	73 70 73

1) Krajské deníky zaujímají 2. místo, jejich sledování se blíží sledování Rudého práva nebo jej dokonce převyšují. Problematika krajských deníků a večerníků je však tímto výzkumem postižena jen částečně.

1.3. Sledování vybraných druhů informací v československých sdělovacích prostředcích

Pořadí sledovanosti jednotlivých zkoumaných témat uvádí tabulka č. 4 na následující straně. K některým oblastem podrobněji.

Vybereme-li z druhů informací sledovaných tímto výzkumem ty, které se týkají politiky a ekonomiky u nás i ve světě (konkrétně 5., 6., 16., 17., 21., 22., 25., 28. a 29. položka tabulky č. 4 na následující straně), zjistíme, že častěji je sledují muži, členové KSČ a dotázaní se středoškolským a vysokoškolským vzděláním.

Naopak méně často politicko-ekonomické informace sledují respondenti ve věku 14 - 29 let, dělníci, ženy a nečlenové KSČ.

Informace s tematikou kriminality a negativních jevů (toxikománie, alkoholismus, kouření, ...) sledují nejčastěji členové KSČ a dotázaní s vysokoškolským vzděláním.

Sportovní informace jsou nejčastěji předmětem zájmu u mužů, respondentů s vysokoškolským vzděláním a mladých lidí (14 - 29 let).

O službách čtou nejvíce členové KSČ a dotázaní s vysokoškolským vzděláním, dále pak důchodci, vyučení s maturitou, ostatní zaměstnanci, respondenti se středoškolským vzděláním a lidé starší 60 let.

Informace o mládeži jsou nejčastěji sledovány členy KSČ, dotázanými se středoškolským a vysokoškolským vzděláním a mladými lidmi (14 - 29 let).

Výpovědi o sledovanosti vybraných druhů informací
(údaje za ČSR v %, n = 541)

sledují informace	vždy	často	občas	vůbec ne
1. o kriminalitě a neg. jevech	39	38	20	3
2. o sportu	30	24	26	20
3. o službách	25	48	23	4
4. o mládeži	23	38	35	4
5. o našem národním hospodářství	21	38	36	5
6. o vnitropolitickém dění u nás	20	36	37	7
7. informace o jednáních PÚV KSČ	18	24	39	19
8. o kultuře	18	37	39	6
9. o dokumentech přijatých ÚV KSČ	16	21	39	24
10. o dopisech čtenářů	14	38	38	10
11. o zajímavostech ve vědě a technice	14	30	41	15
12. o historii	13	26	47	14
13. o školství	13	26	46	15
14. o zemědělství	12	29	43	17
15. o vědeckotechnickém rozvoji	11	33	43	13
16. o politických událostech v SSSR	10	25	51	14
17. o politické situaci ve vyspělých kapitalistických státech	10	27	47	16
18. o vystoupeních na zasedáních ÚV KSČ	9	18	38	35
19. o besedách čtenářů s odborníky	9	30	43	18
20. o činnosti KSČ na pracovišti	8	16	42	34
21. o ekonomice vyspělých kapitalistických států	8	26	48	18
22. o oficiálních jednáních	7	17	51	25
23. o zkušenostech podniků	6	26	47	21
24. o tiskových konferencích s představiteli ÚV KSČ	6	15	42	37
25. o sovětské ekonomice	6	26	48	20

Pokračování tabulky č. 4

sledují informace	vždy	často	občas	vůbec ne
26. o hospodářské spolupráci socialistických zemí	6	22	51	21
27. o politickém dění v ostatních socialistických státech	5	21	55	19
28. o politických událostech v rozvojových zemích	5	19	47	29
29. o hospodářské situaci v rozvojových zemích	5	14	45	36

Do oblasti informací o činnosti KSČ patří kromě těch, které jsou uvedeny v předchozí tabulce, také poznatky o tom, jak se občané ČSR seznámili s výsledky 7. a 9. zasedání ÚV KSČ. Alespoň zběžně se s nimi v našich sdělovacích prostředcích seznámilo kolem 70 % dotázaných. Podrobné údaje poskytuje tabulka č. 5.

Tabulka č. 5

Informovanost o 7. a 9. zasedání ÚV KSČ ^{1/}
(údaje za ČSR v %, n = 537)

	seznámil se z výsledky			nezajímá se
	podrobně	zběžně	vůbec ne	
7. zasedání	16	56	13	15
9. zasedání	20	50	14	16

1/ Připomínáme, že sběr dat proběhl 5 měsíců po 7. a bezprostředně po 9. zasedání ÚV KSČ.

Ve větší míře než ostatní se s výsledky obou zasedání seznámili občané s vysokoškolským vzděláním, ostatní zaměstnanci a muži. Nejvíce to však byli členové KSČ.

Tabulka č. 6

Informovanost členů KSČ o 7. a 9. zasedání ÚV KSČ

(údaje za členy KSČ v ČSR, v %, n = 105)

	seznámil se s výsledky			nezajímá se
	podrobně	zběžně	vůbec ne	
7. zasedání	47	47	5	2
9. zasedání	55	37	6	2

9. zasedání ÚV KSČ tedy bylo jak občany ČSR, tak zejména členy KSČ, sledováno podrobněji než 7. zasedání.

2. SLEDOVÁNÍ ZAHRANIČNÍ TELEVIZE A ROZHLASU

Na území ČSR je dosažitelný příjem televizního signálu ze Sovětského svazu, NDR, PLR, NSR a Rakouska. ^{1/}

Tabulka č. 7

Výpovědi o sledování zahraničních stanic v ČSR

(údaje za ČSR v %, 1982 n = 1 226,
r. 1985 n = 1 354, r. 1988 n = 2 782)

dotázaní občané vysílání	Alespoň občas sledují		
	1982	1985	1988
TV PLR	10	22	22
TV SSSR	3	6	14
TV NDR	6	6	5
TV NSR a Rakouska	22	23	27 ^{2/}

Srovnání údajů ukazuje, že za období 1985 - 1988 došlo v ČSR k mírnému nárůstu počtu diváků západní televize (cca o 5 %) a k rozšíření divácké obce televize Sovětského svazu (o 8 %); tvoří ji ponejvíce občané největších měst.

-
- 1/ V poslední době narostl počet míst s možností příjmu televizního vysílání SSSR a PLR. Možnosti příjmu televizního signálu v tabulce uvedených zemí se v jednotlivých krajích liší. Viz ing. J. Skála "Stačí jen otočit anténou?", Rudé právo (Haló sobota č. 41), 15. října 1988.
- 2/ Údaje o sledování televize NSR a Rakouska byly s ohledem na možnost srovnání s léty 1982 a 1985 sloučeny. Výsledky tohoto výzkumu ukazují, že televizi Rakouska alespoň občas sleduje 18 %, televizi NSR 11 % dotázaných, přičemž část respondentů sleduje vysílání obou televizí.

Podrobná analýza výpovědí o sledovanosti zahraničních televizí přinesla tyto poznatky:

- 9 % dotázaných sleduje televize socialistických i kapitalistických států
- 18 % jen televizi západních zemí
- 24 % jen televizi socialistických států
- 49 % respondentů nesleduje žádnou ze zahraničních televizí.

Jinými slovy - vysílání televizí sousedních socialistických zemí, podle vlastních výpovědí, sleduje 33 % dotázaných. Televizi Rakouska a NSR 27 % občanů ČSR.

Tabulka č. 8

Výpovědi o poslechu některých západních rozhlasových stanic v ČSR ^{1/}
 (údaje za ČSR v %, r. 1982 n = 1 226, r. 1985 n = 1 354, r. 1988 n = 2 782)

dotázaní občané stanice	Alespoň občas poslouchají		
	1982	1985	1988
Hlas Ameriky	24	25	22
Svobodná Evropa	14	16	16
BBC	10	10	10
Deutschland Funk	7	6	6
Vatikán	5	7	4

Dále lze říci, že tyto západní rozhlasové stanice sleduje celkově zhruba jedna třetina občanů ČSR. Obdobné poznatky byly zjištěny i ve výzkumech ÚVVM z let 1982 a 1985.

 1/ Jde o stanice vysílající v češtině nebo slovenštině, převážně s "ideodiverzním" zaměřením. V nedávné době došlo k ukončení rušení stanice Svobodná Evropa, což se na sledovanosti tohoto vysílání pravděpodobně projeví.

Vyhodnotíme-li získané výpovědi o západních televizních a rozhlasových stanicích, pak to znamená, že alespoň občas je sleduje prakticky každý druhý občan ČSR ve věku 14 let a starší.

13 % dotázaných uvádí, že poslouchá i rozhlasové stanice socialistických zemí.

Jak naznačují výsledky šetření, hlavními důvody sledování zahraniční televize, a to bez ohledu zda jde o televizní stanice západních či socialistických zemí, jsou zajímavost jejich pořadů (17 %) a vysílání filmů, které Čs. televize neuvádí (14 %). U poslechovosti západních rozhlasových stanic jsou rozhodujícími momenty snaha porovnat si informace poskytované československými hromadnými sdělovacími prostředky (14 %) a lepší "kvalita" informací v západním rozhlase (13 %). Obdobné výsledky byly získány i ve výzkumu z roku 1985.

3. HODNOCENÍ INFORMACÍ POSKYTOVANÝCH ČESKOSLOVENSKÝMI SDĚLOVACÍMI PROSTŘEDKY

U politických a ekonomických informací posuzovali respondenti z ČSR jejich srozumitelnost, zajímavost, konkrétnost, včasnost a přesvědčivost.

Tabulka č. 9

Hodnocení politických a ekonomických informací v čs. hromadných sdělovacích prostředcích^{1/}

(údaje za ČSR v %, n = 541)

Politické a ekonomické informace jsou	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Neví
1. srozumitelné	15	58	18	2	7
2. zajímavé	11	48	30	5	6
3. konkrétní	7	42	35	6	10
4. včasné	6	30	38	13	13
5. přesvědčivé	3	33	37	13	14

^{1/} Dále interpretované údaje se týkají dotázaných z reprezentativního souboru B.

Největší rezervy tedy mají podle názorů dotázaných naše sdělovací prostředky ve včasnosti a přesvědčivosti informací.

S tím souvisejí i názory na dva následující aspekty přesvědčivosti naší propagandy.

Tabulka č. 10

Názory na přesvědčivost reagování našich sdělovacích prostředků na zkrslené informace o ČSSR v západních sdělovacích prostředcích a na fámy a šeptandy mezi lidmi^{1/}
(údaje za ČSR v %, n = 537)

Čs. sdělovací prostředky reagují přesvědčivě na:	rozhodně ANO		spíše ANO		spíše NE		rozhodně NE		NEVÍ
		+				+			
zkrslené informace o ČSSR v západních sdělovacích prostředcích	9	38	29	32	40	8	22		
fámy a šeptandy mezi lidmi	6	23	17	41	59	18	18		

Přesvědčivost našich sdělovacích prostředků v reagování na zkrslené informace o ČSSR v západních sdělovacích prostředcích převážně pozitivně hodnotí členové KSČ, dotázaní se středním a vysokoškolským vzděláním a lidé z obcí s 500 - 1 999 a více jak 100 000 obyvatel. Zápornější stanoviska uvedli vyučení s maturitou a občané z měst s 2 000 - 4 999 obyvateli.

S přesvědčivostí našich sdělovacích prostředků při reagování na fámy a šeptandy mezi lidmi jsou spokojenější (nikoli však převážně) členové KSČ, lidé s vysokoškolským vzděláním a občané z měst s 5 000 - 19 999 obyvateli. Negativnější hodnocení uvedli lidé z měst s méně jak 499 obyvateli, dotázaní se středním vzděláním s maturitou a občané ve věku 30 - 44 let.

1/ Upozorňujeme, že prakticky každý druhý občan ČSR ve věku nad 14 let sleduje alespoň občas některý ze západních sdělovacích prostředků a že přes 90 % veřejnosti se dovídá o těchto informacích buď přímo, nebo "od svých známých". Vzhledem k výsledkům výzkumů z let 1982, 1985 a 1987 lze tento údaj vztahovat na celou ČSSR. Současně je nutné vzít v úvahu, že tento výzkum nezachytil případné změny po ukončení rušení Svobodné Evropy.

Dotázaným občanům bylo předloženo vybraných 7 tematických okruhů s tím, aby se vyjádřili k tomu, jakou pozornost jim mají sdělovací prostředky věnovat.

Tabulka č. 11

Čemu a v jaké míře by se, podle názoru dotázaných, měly věnovat čs. hromadné sdělovací prostředky
(údaje za ČSR v %, n = 541)

Hromadné sdělovací prostředky by se měly věnovat	Více než dosud	Stačí, vyhovuje	Méně než dosud	Neví, nedokáže posoudit
1. kritice a odhalování nedostatků v naší společnosti	76	19	1	4
2. poskytování pomoci při oprávněných stížnostech občanů	64	25	1	10
3. obhajování zájmů občanů	63	28	1	8
4. demokratické výměně názorů a zkušeností	35	45	7	13
5. pozitivním příkladům pracovní a společenské aktivity občanů	26	50	11	13
6. poskytování aktuálních politických a ekonomických informací	23	57	8	12
7. vysvětlování politiky KSČ	15	57	16	12

Více než dosud by se naše sdělovací prostředky měly - podle názoru dotázaných - věnovat především kritice a odhalování nedostatků v naší společnosti. Domnívají se to více než 3/4 respondentů.

Co se týče posouzení vybraných koncepčních otázek činnosti redakcí - téměř dvě třetiny respondentů doporučují, aby redakční pracovníci věnovali ještě větší pozornost než dosud poskytování pomoci při oprávněných stížnostech občanů. Tlak na tuto funkci sdělovacích prostředků je tedy ze strany veřejnosti velký. Zdá se, že se v mínění občanů poměrně zřetelně odráží názor: "kontrolní orgány nefungují tak, jak by měly a proto by se kontroly a odstranění nedostatků ve společnosti měli ujmout pracovníci sdělovacích prostředků". Dopisy v tomto duchu dostávají téměř všechny redakce sdělovacích prostředků u nás. ^{1/} Lidé se na ně obracejí s prosbou o řešení osobních záležitostí, někdy i kolektivních potíží a problémů. Svěřují se, že nikde "nenašli pochopení" a žádají, aby je tedy hájili novináři a aby prošetřovali jejich záležitosti. Jinou otázkou je, nakolik jsou požadavky čtenářů, diváků a posluchačů oprávněné. Objevuje se tudíž námět k zamyšlení, zda sdělovací prostředky mají možnost (spíše ji totiž nemají) realizovat změny ve společnosti.

S výzvou, aby sdělovací prostředky odhalovaly nešvary a nedostatky naší společnosti, souvisí i hodnocení účinnosti kritiky. 12 % dotázaných se vyjádřilo, že kritika je převážně účinná, 45 % ji považuje za někdy účinnou a někdy neúčinnou a 23 % respondentů se domnívá, že kritické články ve sdělovacích prostředcích jsou většinou neúčinné.

1/ Totéž vplynulo i z předběžných výsledků obsahové analýzy vzkazů čtenářů Rudého práva z ankety, žádajících, aby Rudé právo svým vlivem odstraňovalo různé nedostatky a nešvary, přetrvávající v naší společnosti.

4. NÁZORY NA PŘESTAVBU NAŠÍ SPOLEČNOSTI A HODNOCENÍ INFORMACÍ O NÍ VE SDĚLOVACÍCH PROSTŘEDCÍCH

Výzkum věnoval pozornost nejen přestavbě hospodářského mechanismu, ale zaměřil se na názory na přestavbu v jejím nejširším pojetí.

Tabulka č. 12 Názory občanů na přestavbu naší společnosti
(údaje za ČR v %, n = 537)

	ANO	NE	NEVÍ
1. Přestavba je zásadní přeměnou systému řízení naší společnosti	56	23	21
2. Důsledným dodržováním již přijatých dokumentů bychom dosáhli víc	50	20	30
3. Je věcí, která se asi nedotáhne do konce	44	24	32
4. Je jenom propagandistickou kampaní, stručně řečeno "mnoho povyku pro nic"	31	46	23

55% respondentů pokládá pozornost, kterou náš tisk, rozhlas a televize přestavbě společnosti věnují, za přiměřenou, 33% se domnívá, že je nadměrná a 7% ji považuje za nedostatečnou.¹⁾

Podle názoru téměř poloviny dotázaných objasňují čs. sdělovací prostředky podstatu a smysl přestavby "spíše" dostatečně, necelá pětina se domnívá, že "rozhodně" dostatečně. Čtvrtina respondentů způsob objasňování přestavby za dostatečný nepovažuje. Obdobně hodnotí dotázaní způsob objasňování nutnosti aktivního zapojení všech občanů k dosažení cílů přestavby.¹⁾

1) Dopočet do 100% u jednotlivých otázek jsou odpovědi "neví" a "nedokáže posoudit".

Rozporné jsou názory na to, zda informace a články v tisku, pořady v rozhlasu a televizi o přestavbě naší společnosti přispívají k aktivitě občanů. 44 % respondentů se přiklání k odpovědi "ano" a 39 % k odpovědi "ne". Téměř pětina dotázaných "neví".

Za zcela srozumitelné považuje v našich sdělovacích prostředcích informace o přestavbě pouze 14 % respondentů, 50 % má k jejich srozumitelnosti menší a téměř 30 % větší, až velké výhrady. V poměru 47 % : 42 % hodnotí dotázaní pozitivně a negativně konkrétnost těchto informací. Pouze 6 % respondentů se domnívá, že jsou zcela přesvědčivé, 33 % je považuje za "spíše" přesvědčivé, 39 % za "spíše" nepřesvědčivé a 11 % dokonce za "rozhodně" nepřesvědčivé.

Tato hodnocení jsou v podstatě stejná jako v případě obecných politických a ekonomických informací, pozitivněji je však hodnocena včasnost informací našich sdělovacích prostředků o důležitých opatřeních, která se připravují v rámci přestavby, hodnotí jednoznačně pozitivně 10 % dotázaných. 40 % respondentů má k jejich včasnosti menší, 28 % větší výhrady a 11 % se domnívá, že jsou "rozhodně" opožděné. Téměř ve vyrovnaném poměru jsou pozitivní a negativní názory občanů ČSR na dostatečnou informovanost o těchto opatřeních.

5. OBČANÉ ČSR O RUDÉM PRÁVU

Výzkum veřejného mínění o Rudém právu se uskutečnil znovu po šesti letech. Za tuto dobu redakce zaznamenala (z ohlasů čtenářů, vnitrostranických zpráv a dalších zdrojů informací) zvýšení zájmu o deník, a to jak v pracovních dnech, tak i v sobotu. Zintenzívnila se i zpětná vazba čtenář - redakce, zahrnující podněty, připomínky a názory čtenářů.^{1/}

Ve výzkumu byla věnována pozornost struktuře čtenářské obce Rudého práva a jejím změnám a zejména tomu, jak čtenáři hodnotí kvalitu vybraných informací a témat.

Samostatná kapitola je určena názorům čtenářů na informovanost o přestavbě naší společnosti ze stránek Rudého práva a seznámení se čtenářů RP se závěry 7. a 9. zasedání Úv KSČ.

Výzkumné šetření zahrnovalo i některé aktuální požadavky redakce, jako například zjištění názorů na vybrané koncepční otázky práce Rudého práva, na účinnost novinářské kritiky a na problémy spojené s ekonomickou rentabilitou Rudého práva a jeho nedostatkem v prodejnách a na stáncích PNS.

^{1/} Z podnětu redakce se od roku 1980 uskutečnily dva samostatné výzkumy veřejného mínění a tři čtenářské ankety.

Rudé právo měsíčně dostává asi 5 tisíc dopisů (mimo odpovědí na soutěže a křížovky). V roce 1987 to bylo celkem 67 388 dopisů.

5.1. Změny ve frekvenci četby Rudého práva v letech 1982, 1984 a 1988

Získané poznatky naznačují, že Rudé právo zaznamenalo přesuny čtenářů, a to z hlediska frekvence četby, tak i v jednotlivých sociálně demografických skupinách.^{1/}

Srovnatelný časový přehled frekvence četby tohoto deníku poskytuje následující tabulka.

Tabulka č. 13

Frekvence četby Rudého práva občany ČSR
v letech 1982, 1984 a 1988

(Údaje v %, r. 1982 n = 1 477, r. 1984 n = 738, r. 1988 n = 541)

	téměř denně	3 - 4x týdně	1 - 2x týdně	méně než 1x týdně	NEČTOU
rok	82 84 88	82 84 88	82 84 88	82 84 88	82 84 88
občané ČSR čtou RP	23 23 28	8 10 9	19 20 20	12 15 12	38 32 31

Výrazný nárůst denních nákladů Rudého práva od roku 1982 do roku 1988 umožnil zvýšení počtu spíše každodenních čtenářů než celkového počtu čtenářů. Domníváme se ale, že hlavním faktorem ovlivňujícím uvedené přesuny je zlepšení kvality Rudého práva. O tom svědčí jak požadavky na PNS od čtenářů, tak i připomínky k nedostatku výtisků Rudého práva, obsažené v dopisech redakci, tak i ve vnitrostranických informacích vyhodnocovaných stranickými orgány různých stupňů.

Rudé právo vůbec nečtou především občané se základním vzděláním - nevyučení (60 %) a vyučení (45 %), studenti a učni (50 %), nečlenové KSČ (48 %), ženy (47 %) a mladí lidé ve věku 14 - 29 let (47 %). Srovnej s průměrnými údaji za ČSR, tabulka č. 13.

1/ Podrobný přehled obsahují tabulky č. 13 - 15 na straně 14 - 16.

Tabulka č. 16

Frekvence četby Rudého práva jeho čtenáři v letech 1982, 1984 a 1988

(Údaje za ČSR v %, r. 1982 n = 1 477, r. 1984 n = 758, r. 1988 n = 1 287)

Vzdělání:	téměř denně		3 - 4x týdně		1 - 2x týdně		méně než 1x týdně	
	1982	1984	1982	1984	1982	1984	1982	1984
základní - nevyučení	25	24	15	15	42	33	18	28
základní - vyučení	37	35	13	11	30	32	20	22
další bez maturity	40	32	14	13	27	33	19	22
střední s maturitou	37	36	14	15	30	32	19	17
vyšší odborné	62	48	9	17	17	13	12	22

(Pro možnost srovnání byly v roce 1988 jednotlivé kategorie vzdělání sloučeny na srovnatelné s léty 1982, 1984).

Ve čtenářské obci Rudého práva došlo při porovnání poznatků výzkumů veřejného mínění z let 1982 a 1988 k těmto změnám mezi každodenními čtenáři: ¹⁾

- a) vzrostl podíl každodenních čtenářů - mužů (+ 7 %), žen (+ 6%), 15 - 29 letých (+ 8 %), 30 - 44 letých (+ 4 %), 45 - 59 letých (+ 4 %), 60 letých a starších (+ 5 %),
- b) nadále patří mezi každodenní čtenáře častěji členové KSČ, lidé s vysokoškolským vzděláním a důchodci,
- c) z hlediska ekonomické aktivity došlo ke zvýšení u každodenních čtenářů - dělníků (+ 9 %) a důchodců (+ 11 %). U kategorie ostatních zaměstnanců a rolníků se neukázaly změny v jejich zastoupení mezi každodenními čtenáři,
- d) podle znaku členství v KSČ nebyly mezi každodenními čtenáři zaznamenány změny,
- e) pokud jde o čtenáře z míst bydliště s odlišnou velikostí konstatujeme, že u každodenních čtenářů došlo k největšímu nárůstu v obcích s 2 000 až 5 000 obyvateli (+ 15 %). U dalších velikostních skupin obcí lze zaznamenat vzrůst čtenářů zhruba o tři až šest procent,
- f) k zvýšení počtu každodenních čtenářů Rudého práva došlo i v krajích. (V Praze a Středočeském kraji je to například o 8 %.) Největší nárůst se ukázal u každodenních čtenářů z Jihočeského, Severočeského a Severomoravského kraje,
- g) podle dosaženého stupně vzdělání lze u každodenních čtenářů při porovnání s rokem 1982 zjistit největší "zisky ve prospěch Rudého práva" u čtenářů se základním vzděláním (+ 8 %), se středním vzděláním s maturitou (+ 8 %).

1) Porovnáváme údaje zejména z let 1982 a 1988, protože šlo o samostatné výzkumy o Rudém právu. Ale upozorňujeme, že (jak tabulky dokládají) docházelo s přihlédnutím k poznatkům z roku 1984 ještě k dalším dílčím změnám ve struktuře čtenářů.

5.2. Četba jednotlivých vydání Rudého práva jeho čtenáři a jejich rozdělení podle délky čtení RP

V přehledu uvádíme, jak čtenáři sledují jednotlivá vydání Rudého práva.

v pracovní dny i v sobotu	70 %
pouze v pracovní dny	14 %
pouze v sobotu	16 %

Skupinu "sobotních" čtenářů představují přirozeně častěji sporadičtí čtenáři (čtou 1x - 2x týdně a méně) - 37 %, dále pak ženy (23 %), čtenáři se základním vzděláním - nevyučení (23 %), čtenáři, kteří čtou Rudé právo méně než dva roky (22 %), důchodci (22 %) a nečlenové KSČ (21 %).

V sobotním vydání Rudého práva si čtenáři přečtou (v 91 %) jak deník, tak i přílohu Haló sobota. Výhradně sobotní list čte jedno procento a pouze jeho přílohu 8 % čtenářů.

Z analýzy struktury čtenářů podle délky čtení Rudého práva vyplývá, že "čtenářská věrnost" roste se stoupajícím věkem, zařazením do pracovního procesu, postavením v zaměstnání a členstvím v KSČ.

5.3. Frekvence čtení vybraných témat v Rudém právu

V této kapitole předkládáme údaje o tom, jak často čtenáři v RP sledují informace a články o některých tématech. Jejich výběr se uskutečnil podle požadavků redakce a do této části jsou zařazeny i názory na vztah k publikování projevů vedoucích politických představitelů ČSSR, SSSR a Západu.

Následující tabulka ukazuje frekvenci čtení vybraných třiceti témat a rubrik Rudého práva. Při vzájemném porovnání získaných údajů je nutno brát v úvahu, že ne každé téma nebo rubrika se objevuje v Rudém právu (včetně sobotní přílohy) pravidelně. Názvy některých rubrik jsou konkrétní (úvodníky, besedy čtenářů) a názvy některých témat obecné (historie, mládež). Nelze tedy jasně stanovit, zda například pod tématem "kriminalita a negativní jevy" mají čtenáři na mysli denní černou kroniku, sobotní Haló stopu, nepravidelné články odborníků, nebo zda k tomuto tématu zařazují i jiné články. Proto je dobré pro přesnější informaci sečíst kategorii "vždy" a "často".

Tabulka č. 17

Sledování článků a informací v Rudém právu
(čtenáři Rudého práva v ČSR v %, n = 1 280)

Pořadí	Frekvence				
	Téma nebo rubrika	čte vždy	čte často	čte občas	vůbec nečte
1.	o kriminalitě a negativních jevech (tj. toxikománii, alkoholismu, kouření)	48	36	15	1
2.	o sportu	37	22	25	16
3.	o službách u nás	31	44	23	2
4.	informace z jednání PÚV KSČ a z jednání vlád	30	25	33	12
5.	o vnitropolitickém dění u nás	29	36	32	3
6.	dokumenty přijaté na zasedáních ÚV KSČ	29	24	34	13
7.	o československém hospodářství	26	42	30	2
8.	dopisy čtenářů	25	40	30	5
9.	o mládeži	23	42	31	4
10.	o politických událostech v SSSR	21	34	38	7
11.	o kultuře	20	36	38	6
12.	zajímavosti z vědy, techniky, kosmonautiky	20	33	37	10
13.	o školství	18	29	43	10
14.	o politické situaci ve vyspělých kapitalistických státech	17	33	42	8
15.	o rozvoji a využívání vědy a techniky v našem hospodářství	16	33	41	10
16.	o historii	16	27	47	10
17.	diskusní vystoupení na zasedáních ÚV KSČ	16	25	37	22
18.	informace o činnosti KSČ na pracovištích nebo v místě bydliště	14	23	39	24
19.	úvodníky	14	20	39	27
20.	o sovětské ekonomice	13	34	43	11
21.	besedy čtenářů s odborníky	13	30	46	11
22.	o čs. zemědělství	13	28	45	14
23.	tiskové konference čtenářů s představiteli KSČ a státu	13	25	40	22

Pokračování tabulky č. 17

Pořadí	Téma nebo rubrika	Frekvence			
		čte vždy	čte často	čte občas	vůbec nečte
24.	o ekonomice vyspělých kapitalistických států	12	33	45	10
25.	o politickém dění v ostatních socialistických státech	12	29	48	11
26.	informace o oficiálních jednáních a návštěvách	12	26	46	16
27.	zkušenosti z praxe podniků a pracovišť	11	28	46	15
28.	o politických událostech v rozvojových zemích	10	23	51	16
29.	o hospodářské spolupráci soc. zemí	7	29	50	12
30.	o hospodářské situaci v rozvojových zemích	6	17	55	22

Největší čtenářský zájem (měřeno škálou čte "vždy") je o články s kriminalistickou tematikou a negativních jevech. V loňské anketě Haló soboty (1987) se rovněž na prvním místě ve frekvenci četby umístila kriminalistická tematika (Haló stopa). Na dalších místech "žebříčku" se řadí články o sportu a o službách.

Za pozornost stojí poměrně velký zájem věnovaný dokumentům, přijatých na zasedáních ÚV KSČ (čte "vždy" a "často" 53 % čtenářů) a naopak nižší frekvence četby "kontaktních žánrů", jako jsou besedy čtenářů s odborníky a tiskové konference čtenářů s představiteli státních a stranických orgánů. Méně se čtou i úvodníky (vždy nebo často je čte třetina čtenářů).

Protože se v názorech sociodemografických skupin na jednotlivá témata neprojeví výraznější rozdíly, uvádíme pouze celkový přehled.

Uvedená témata a rubriky čtou častěji:

<u>V Ž D Y</u>	+	<u>Č A S T O</u>	<u>O B Ě A S</u>	+	<u>V Ů B E C</u>	<u>N E</u>
- muži			- ženy ¹⁾			
- členové KSČ			- mladí lidé ve věku 14 - 29 let			
- dlouholetí čtenáři (6 - 15 let, 16 +)			- nečlenové KSČ			
- starší 60 let			- čtenáři se zákl. vzděláním			
- důchodci			- občasní (čtou 1-2x týdně) a sporadičtí čtenáři (méně často než jednou týdně)			
-s vysokoškolským vzděláním			- krátkodobí čtenáři (čtou RP méně než 6 let)			
- každodenní čtenáři						

U skupin čtenářů, které zvláště zajímají redakci Rudého práva - tj. dělníci a mladí lidé a dotázaní z jednotlivých krajů - byly zjištěny tyto poznatky.

Dělníci - čtenáři - spíše patří mezi nevýrazné skupiny. Z předložených 30 témat čtou častěji "vždy" (45 %) pouze sport.

Mladí čtenáři ^{2/} zejména ve věku 14 - 17 let uvádějí, že předložená témata a rubriky "nečtou" nebo čtou jen "občas". Teprve po 26. roce věku se začíná četba uvedených rubrik více přesunovat do kategorií čte "často" a "vždy". Pokud mladí lidé (14 - 29 let) čtou častěji, jde o informace a články z kultury (vždy - 31 % ve věku 18 - 20 let), články o mládeži (vždy - 35 % 18 - 20 letých), sport (vždy - 48 % 14 - 17 letých) a kriminální tematiku (50 % 14 - 20 letých). Publikované dopisy čtenářů čtou 14 - 17 letí většinou "občas".

1) S výjimkou článků o školství, kultuře a mládeži, které ženy čtou častěji "vždy" a "často".

2) Na základě požadavku redakce byl v tomto případě věk členěn podrobněji, 14 - 17 let, 18 - 20 let, 21 - 25 let a 26 - 29 let.

Podle krajů se výraznější rozdíly ve frekvenci četby témat neprojeví. Výjimku tvoří Praha (články o službách čte vždy 38% čtenářů), Severočeský kraj (o mládeži 38%, o kultuře 29% a o školství 27%). Jihomoravští čtenáři častěji než ostatní čtou "vždy" dopisy (33%).

Frekvence čtení souvisí se zájmem. Pokud čtenáři uvedli, že se "velmi" zajímají o politické události u nás, tak také častěji "vždy" čtou o vnitropolitickém dění; pokud uvedli, že se "velmi" zajímají o hospodářskou situaci v ČSSR, také o ní "vždy" čtou. Vztahy platí i obráceně. Čtenáři, kteří čtou "vždy" články o vnitropolitickém dění u nás jsou "aktivnější" i v zájmu o obdobnou tematiku: vždy se zajímají o politické události v ČSSR (58%), hospodářskou situaci u nás (52%), informace ze SSSR (62%) a mezinárodně politické dění (55%).

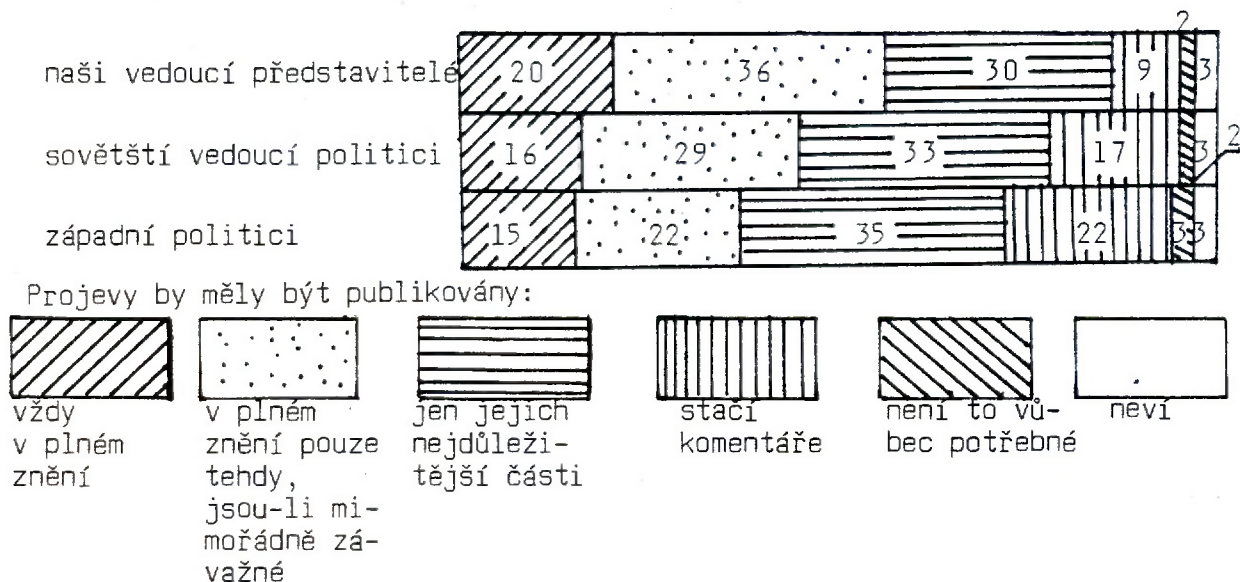
Dále je frekvence čtení vybraných témat a rubrik spojena s jejich hodnocením. Čtenáři, kteří dané téma čtou "vždy", hodnotí kvalitu jeho zpracování v Rudém právu jako dobrou nebo spíše dobrou. Lépe hodnotí i kvalitu článků a informací z jiné tematiky. Výjimky tvoří čtenáři čtoucí "vždy" o vnitropolitickém dění u nás. Ti se vyjadřují kritičtěji ke kvalitě článků o životním prostředí, morálce a objasňování historických událostí (častěji odpovídají, že kvalita je špatná nebo spíše špatná). Druhou výjimkou jsou čtenáři "vždy" sledující informace o ekonomice vyspělých kapitalistických států; uvádějí častěji "negativní" hodnocení kvality článků o historických událostech a jednání osobností, které historii ovlivňovaly.

Čtenáři, kteří čtou určité téma "vždy", také častěji vyhledávají jiné zdroje informací (zahraniční televize a rozhlas). Například ti, kteří "vždy" sledují politické dění - a to u nás, v SSSR i ve světě - patří mezi častější diváky televize SSSR. Čtenáři sledující "často" články o politické situaci ve vyspělých kapitalistických státech častěji poslouchají Hlas Ameriky a Svobodnou Evropu.

Na stránkách Rudého práva jsou zveřejňovány většinou v plném rozsahu oficiální projevy politických představitelů ČSSR, projevy

M. Gorbačova a více prostoru než dříve je dááno celým zněním nebo komentářům z vystoupení západních státníků. Zeptali jsme se čtenářů Rudého práva, jaký je jejich názor na rozsah publikovaných projevů.

Graf č. 1 Názory na míru publikování projevů
vedoucích politických představitelů o Rudém právu
(čtenáři Rudého práva v ČSR v %, n = 1 280)

Pokud jde o projevy našich vedoucích představitelů zastávají čtenáři nejčastěji názor, že by měly být publikovány v plném znění tehdy, jsou-li mimořádně závažné. U vystoupení sovětských a západních politiků je nejčastější odpovědí, že by měly být publikovány jejich nejdůležitější části.

Každodenní a dlouholetí čtenáři Rudého práva jsou častěji toho názoru, že projevy československých představitelů by měly být v plném znění a projevy sovětských a západních politiků v plném znění jen když jsou mimořádné. Pro plné znění projevů (našich, sovětských i západních) jsou častěji dotázaní s vysokoškolským vzděláním a čtenáři z Prahy (cca 30%). U našich a sovětských představitelů se přiklání k plnění znění členové KSČ a ti, kteří vždy sledují informace z jednání PÚV KSČ a vlády, a u projevů západních politiků kategorie ostatních zaměstnanců. Pro plné znění projevů západních představitelů jsou dále ti, kteří uvedli, že postrádají v Rudém právu otevřenost, kritiku a také čtenáři, kteří častěji poslouchají Hlas Ameriky, Svobodnou Evropu a Deutschland Funk.

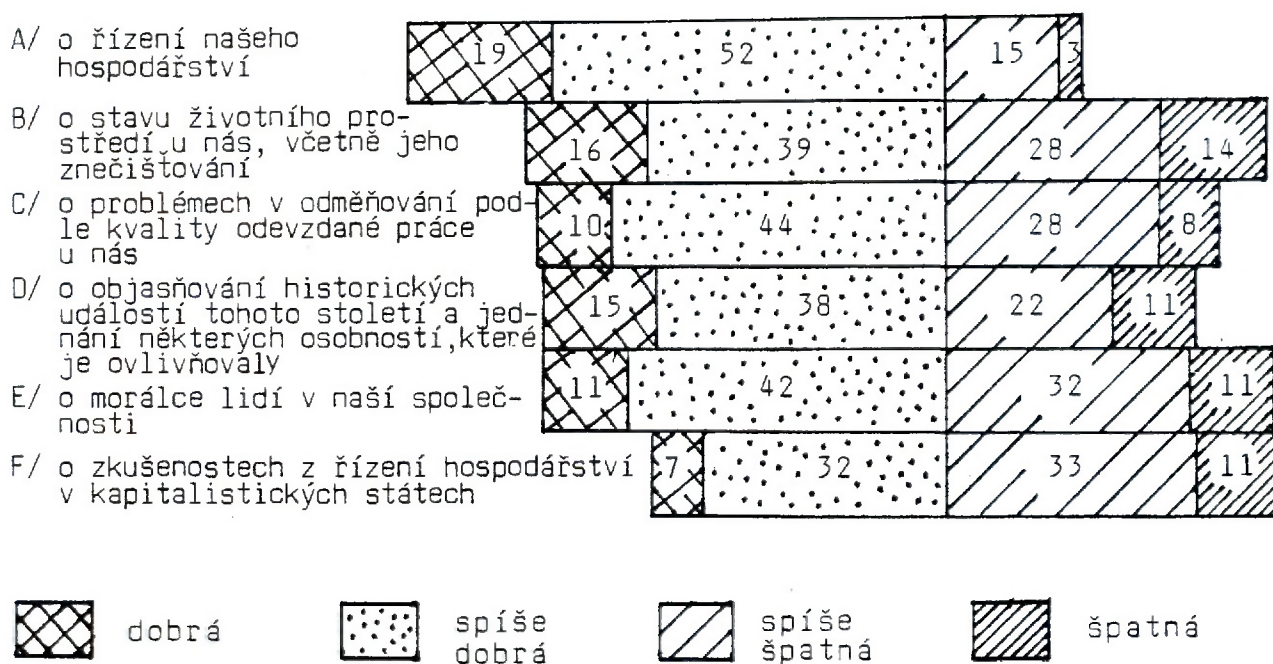
6. NÁZORY ČTENÁŘŮ NA NĚKTERÉ PROBLÉMY ČINNOSTI RUDÉHO PRAVA

V této části zprávy jsou interpretovány názory čtenářů na některé aktuální problémy, zajímaví redakci Rudého práva, tak, jak byly formulovány při přípravě projektu tohoto výzkumu. Sledované otázky jsou značně rozmanité a netvoří homogenní celek.

6.1. Hodnocení celkové kvality článků a informací

V následujícím grafu jsou vedle sebe uváděny názory na ne vždy srovnatelná témata. Proto je nutné ke každé otázce přistupovat diferencovaně.

Graf č. 2 Názory na kvalitu vybraných článků a informací v RP
(údaje v %, n = 1 268, čtenáři Rudého práva)

(Dopočet do 100 % v každé položce jsou odpovědi "nezajímá se" a "neče")

U pěti ze sledovaných oblastí spíše převažuje kladné hodnocení. Jak naznačují výpovědi, jsou čtenáři s kvalitou článků a informací jen spíše spokojeni; mají tedy ještě výhrady.

Jako v jiných částech této zprávy i zde pozitivněji hodnotí sledované problémy většinou členové KSČ, každodenní a častí čtenáři a dlouholetí čtenáři. 1)

Méně často uvádějí pozitivní hodnocení kvality uvedených témat občasní a sporadičtí čtenáři a občané, kteří čtou Rudé právo méně než dva roky.

U kvality článků a informací o řízení našeho hospodářství mají kritičtější názory muži (23 %).

Pokud jde o kvalitu článků o životním prostředí u nás je hodnocení diferencovanější. Kritické hodnocení převažuje u čtenářů s vysokoškolským vzděláním (54%). Ale i jiné skupiny čtenářů častěji zastávají názor, že kvalita článků není dobrá. Jsou to čtenáři Rudého práva (3 - 4x týdně) - 49%, čtenáři čtoucí Rudé právo 11 - 15 let (50%), ale i občané, kteří čtou Rudé právo méně než dva roky (46%).

Odovědi naznačují tendenci, že problematika životního prostředí na stránkách Rudého práva (ale i obecně) patří patrně mezi nejdiskutovanější nebo "nejrozporuplnější" ve vědomí lidí.

V případě "životního prostředí" se pravděpodobně i zde do hodnocení výrazně projevila tendence hodnotit ne tak kvalitu článků, jako spíše reálný stav této oblasti v ČSSR.

Mezi zajímavá zjištění patří údaje o hodnocení kvality článků a odměňování podle kvality práce. Předpoklad, že ekonomicky aktivní čtenáři Rudého práva budou kritičtější ke zpracování této problematiky na stránkách deníku, se nepotvrdil. Tím ale nechceme tvrdit, že by problém a jeho zpracování byl jednoznačně přijímán. Čtenáři s maturitou a s vysokoškolským vzděláním a muži patří mezi nejčastější kritiky kvality článků na takové téma (40 - 45%). Názory základních sociodemografických skupin se v zásadě neliší od údajů uvedených v grafu na předchozí straně.

Rudé právo (a samozřejmě i ostatní sdělovací prostředky) se stále intenzivněji vrací k objasňování historických událostí a roli osobností v nich. Kritičtější k těmto článkům byli čtenáři s vysokoškolským vzděláním (40%), muži (39%) a také občané starší 60 let (38%) a spolu s nimi důchodci (37%). Poslední dvě skupiny

1) Každodenní, denní čtenáři = občané, čtoucí RP téměř denně, prakticky každý den. Dlouholetý čtenář = čte RP 16 a více let, častý čtenář = čte RP 3 - 4x týdně.

čtenářů, které se do značné míry prolínají, "přešly" v tomto případě od výrazně pozitivního hodnocení ke spíše kladnému ocenění kvality. Za pozornost stojí, že nejmladší čtenáři a studenti častěji uvádějí, že tyto informace "nečtou" nebo je "nezajímají".

Aktuální téma morálky, vztahů mezi lidmi se do značné míry projevilo i v hodnotících soudech čtenářů. Především čtenáři se středoškolským a vysokoškolským vzděláním, ale i čtenáři z měst nad 20 000 obyvatel ve svých názorech poukazují na "spíše špatnou" a "špatnou" kvalitu článků na toto téma. Ale i další skupiny čtenářů mají ke zpracování tematiky výhrady. Po negativních odpovědích na informace o stavu životního prostředí, které byly nejčastější, jsou připomínky k morálním otázkám na druhém místě spolu s hodnocením článků o zkušenostech z řízení v kapitalistických státech. Je možné, že i zde (podobně jako v případě "životního prostředí") je toto stanovisko lidí ovlivněno jejich zkušenostmi s danou problematikou.

Informace o zkušenostech z řízení hospodářství v kapitalistických státech jsou relativně "nejméně rozpracovanou tematikou" v působení našich sdělovacích prostředků. To se mimo jiné odráží i v převaze kritických hodnocení čtenářů. Nejčastěji takové hodnocení uvádějí muži (52%), čtenáři s vysokoškolským vzděláním (56%), ostatní zaměstnanci (48%). Kritické hodnocení převažuje i u členů KSČ.

6.2. Srozumitelnost, zajímavost, konkrétnost, včasnost a přesvědčivost informací v Rudém právu

Podle dosavadních poznatků výzkumů veřejného mínění se o otázky našeho hospodářství a rozvoj ekonomiky ČSSR zajímá značná část lidí, přičemž tento zájem má stoupající tendenci. Zkušenosti z výzkumů ÚVVM ukazují, že lidé informace z politické a ekonomické oblasti nerozlišují a pojmají je v komplexu. Z tohoto důvodu byly politické a ekonomické informace sloučeny do jedné kategorie.

Zájem o politické a ekonomické dění v ČSSR je také úzce spjat se sledováním těchto informací ve sdělovacích prostředcích.

Tabulka č. 19 Hodnocení úrovně politických a ekonomických informací v Rudém právu

(čtenáři Rudého práva, n = 1 269, v %)

informace jsou	rozhodně		spíše		spíše		rozhodně	
	ANO	+	ANO	+	NE	+	NE	
srozumitelné	25	84	59		5	13	8	
zajímavé	18	74	56		20	22	2	
konkrétní	13	60	47		29	33	4	
včasné	14	48	34		36	44	8	
přesvědčivé	8	48	40		35	43	8	

(Dopočet do 100% v každém řádku jsou odpovědi "neví")^{1/}

Poznámka: Všechny sledované charakteristiky politických a ekonomických informací v RP jsou jeho čtenáři hodnoceny výrazně lépe než stejné charakteristiky informací v našich sdělovacích prostředcích jako celku.

S R O Z U M I T E L N O S T politických a ekonomických informací v Rudém právu je hodnocena vcelku dobře.

Čtenáři se základním vzděláním jsou kritičtější než dotázaní se středním a vysokoškolským vzděláním. Více připomínek vyslovili respondenti z nejmenších obcí. Přes tyto výhrady je srozumitelnost

^{1/} Čtenáři RP uvádějí ve srovnání s reprezentativním souborem za ČSR (soubor B) méně často odpověď "nevím".

hodnocena nejlépe.

Hodnocení ZAJÍMAVOSTI článků je nejpozitivnější u členů KSČ a také denních čtenářů a celkem přirozeně je opačná u sporadických čtenářů RP (čte 1x - 2x týdně, méně než 1x týdně).

Stejně skupiny čtenářů oceňují i KONKRÉTNOST materiálů v RP. Protichůdné hodnocení zde mimo jiné vyslovili i ti, kteří čtou Rudé právo 11 - 20 let.

Zbývající dvě charakteristiky informací v Rudém právu však zřejmě nejsou jeho silnou stránkou, protože poměr kladných a záporných hlasů je v podstatě vyrovnán. V případě všech HSP dokonce negativní odpovědi převažují. Podobně jako u zajímavosti a konkrétnosti se i v případě PŘESVĚDČIVOSTI v pozitivním smyslu vyjadřují členové KSČ a denní čtenáři, opačné názory činí nadpoloviční většinu u skupiny čtenářů, kteří čtou Rudé právo 11 - 15 let, těsně se k nim blíží čtenáři vyučení s maturitou a s vysokoškolským vzděláním.

V ČASNOST hodnotí nejlépe čtenáři starší 60 let a občané z obcí s méně než 500 obyvateli. Kladná vyjádření tvořila polovinu ze všech odpovědí u mužů, vyučených s maturitou, čtenářů se středním a vysokoškolským vzděláním, ostatních zaměstnanců, čtenářů z měst s více než 100 000 obyvateli a těch, kteří čtou Rudé právo 11 - 15 let.

Z tabulky na str. 39 a z předchozích našich výzkumů je známo, že přesvědčivost našich sdělovacích prostředků není podle názorů občanů na dostatečné úrovni. Zaměřili jsme se proto také na přesvědčivost Rudého práva ve dvou konkrétních oblastech.

Tabulka č. 20

Názory čtenářů na přesvědčivost reagování Rudého práva na zkrslené informace o ČSSR v západních sdělovacích prostředcích a na fámy a šeptandy mezi lidmi

/čtenáři Rudého práva, n=1 278, v %/

Rudé právo reaguje přesvědčivě na:	rozhodně ANO		spíše ANO		spíše NE		rozhodně NE		NEVÍ
		+		+		+			
zkreslené informace o ČSSR v záp. sděl. prostř.	13	50	37	30	36	6	14		
fámy a šeptandy mezi lidmi	9	33	24	41	55	14	12		

Přesvědčivost Rudého práva v reakci na zkreslené informace o ČSSR v západních sdělovacích prostředcích hodnotí převážně pozitivně členové KSČ a čtenáři se základním vzděláním, nevyučení. Zvyšování počtu kladných odpovědí je nepřímo úměrné velikosti místa bydliště čtenáře. K zápornějším hodnocením čtenářů z velkých měst se dále řadí i čtenáři s vysokoškolským vzděláním. Kritické názory též narůstají s klesající frekvencí a délkou čtení Rudého práva.

S přesvědčivostí Rudého práva při reagování na fámy a šeptandy jsou spokojenější (nikoli však převážně) čtenáři z obcí s 2 000 až 4 999 obyvateli (44%) a opět členové KSČ (39%). Opačné názory vyjádřili - jako v předchozí oblasti - čtenáři s vysokoškolským vzděláním (63%), a čtenáři z měst s více než 20 000 obyvateli (okolo 60%). Nespokojenost s přesvědčivostí je nepřímo úměrná délce čtení Rudého práva, tj. občané sledující RP méně let mají častěji výhrady.

6.3. Uplatnění otevřené informovanosti a účinnost kritiky v Rudém právu

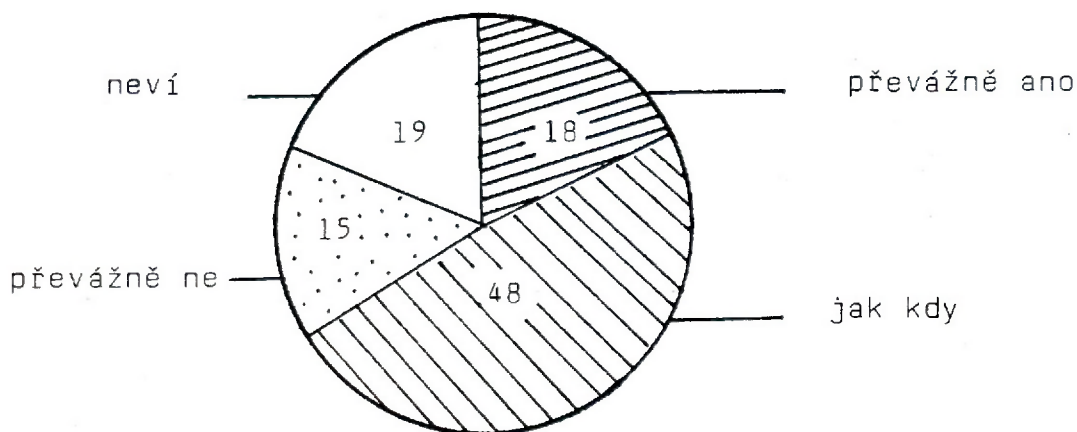
Na stránkách Rudého práva se často objevují články věnující se demokratizaci a otevřené informovanosti (glasnosti). S uplatňováním zásady otevřené informovanosti v samotném Rudém právu jsou spokojeny necelé 2/3 jeho čtenářů (přesně - 63%), zejména z malých obcí do 499 obyvatel, členů KSČ, nevyučených se základním vzděláním a denních čtenářů.

Na druhé straně však nelze opomenout fakt, že realizaci zmíněného principu v Rudém právu považuje za nedostatečnou více než 1/4 čtenářů (přesně 27 %). Především jsou to mladí čtenáři ve věku 14 - 29 let, muži a čtenáři s vysokoškolským a středoškolským vzděláním.

Po XVII. sjezdu KSČ a zejména po 7. a 9. zasedání ÚV KSČ se výrazně zvýšila hladina kritičnosti našich sdělovacích prostředků. Současně nabyl na významu problém účinnosti kritiky. Názory čtenářů na tento aspekt působení Rudého práva ukazuje graf č.3.

Graf č. 3 Názory čtenářů na to, zda kritika uveřejňovaná na stránkách Rudého práva je účinná, zda vede k odstranění zjištěných nedostatků

(čtenáři Rudého práva, v %, n = 1 280)

Z grafu jednoznačně vyplývá, že pouze necelá 1/5 čtenářů RP je v podstatě přesvědčena o účinnosti kritiky zveřejňované v RP, zatímco více než 4/5 čtenářů o její účinnosti vyslovily (byť různě silně) pochybnosti.

Pozitivnější názory vyjadřovali čtenáři starší 60 let, dále ti, kteří čtou RP více než 20 let, a členové KSČ.

Čtenáři měli možnost uvést důvod svého názoru. Na různé nedostatky v účinnosti kritiky (nepomáhá, je neúčinná, ...) poukázalo 19 %, na nedůslednost v dovádění kritiky do konce si stěžovalo 14% čtenářů. Dalšími již méně častěji uváděnými důvody byly:

- dopad kritiky závisí na postavení kritizovaného (8%)
 - špatná zkušenost s účinností kritiky (7%)
 - nedůslednost sdělovacích prostředků v informování o výsledcích kritiky (7%)
 - nedostatky v práci vedoucích pracovníků ústředních orgánů (5%).
- Pozitivně formulovalo svůj názor 16% čtenářů ("kritika má smysl, je účinná").

6.4. Čemu by se mělo Rudé právo věnovat

Rudé právo se věnuje širokému spektru témat a problémů života naší společnosti. Podle požadavku redakce jsme předložili dotázaným k posouzení několik aktuálních směrů působení Rudého práva.

Tabulka č. 21 Čemu a v jaké míře by se mělo věnovat Rudé právo
(čtenáři RP, v %, n = 1 266)

RP by se mělo věnovat	Více než dosud	Stačí, vyhovuje	Méně než dosud	Neví, nedokáže posoudit
kritice a odhalování nedostatků v naší společnosti	76	20	1	3
poskytování pomoci při oprávněných stížnostech občanů	61	31	3	5
obhajování zájmů občanů	58	34	2	6
demokratické výměně názorů a zkušenostem pracujících	40	48	4	8
poskytování aktuálních politických a ekonomických informací	26	62	2	10
vysvětlování politiky KSČ	23	60	8	9
pozitivním příkladům pracovní a společenské aktivity občanů	23	60	9	8

Výsledky ukazují, že čtenáři spatřují hlavní směry rozvoje Rudého práva v současné době především v oblastech kritiky a obhajoby zájmů občanů (první tři položky tabulky). Vzhledem k úloze Rudého práva a jeho autoritě lze také konstatovat, že tyto tři okruhy problémů zřejmě čtenáři Rudého práva považují za aktuální a prvořadé.

Členové KSČ požadují po Rudém právu více pozornosti demokratické výměně názorů pracujících, poskytování aktuálních politických a ekonomických informací, vysvětlování politiky KSČ a pozitivním příkladům pracovní a společenské aktivity občanů.

Dělníci zdůrazňují pomoc při oprávněných stížnostech občanů.

6.5. Rentabilnost a nedostatek Rudého práva

Je skutečností, že maloobchodní cena jednoho výtisku Rudého práva je menší, než výrobní náklady. Čtenáři Rudého práva se mohli vyjádřit ke dvěma možným řešením této situace. Výsledky jsou uvedeny v tabulce.

Tabulka č. 22 Názory čtenářů na řešení rentabilnosti výroby RP
(čtenáři RP v %, n = 1 244)

V případě, že cena jednoho výtisku RP neodpovídá nákladům	A N O	N E	N E V Í
zvýšil by cenu jeho výtisku	27	60	13
omezil by počet stránek	29	54	17

Výsledky naznačují, že převážná část čtenářů Rudého práva není příznivě nakloněna ani jedné z uvedených variant.

Následující přehled ukazuje preferenci jednotlivých odpovědí různými skupinami čtenářů Rudého práva.

	A N O	N E
<u>zvýšení ceny jednoho výtisku</u>	denní čtenáři, ti, kteří čtou RP 11-15 let, s vysokoškolským vzděláním, členové KSČ	důchodci, ti, kteří čtou RP 3-4x týdně
<u>omezení počtu stránek</u>	rolníci, ti, kteří čtou RP 2x týdně a méně, čtenáři z obcí s 500 - 1 999 obyvatelí, 30 - 40 letí	ti, kteří čtou RP 16 a více let, denní čtenáři, studenti a vyučení s mat., učni, důchodci

Kromě dvou nabídnutých variant mohli čtenáři volně uvést další náměty na řešení situace. Této možnosti jich využilo 533 a nejčastěji uváděli:

zvýšit přitažlivost deníku, zlepšit kvalitu článků	14 %
snížit výrobní náklady cestou produktivity práce	13 %
zmenšit formát	13 %
zajistit dotace	10 %
zvýšit počet výtisků	6 %
zkrátit články a zprávy	5 %
rozšířit reklamu a inzerci	4 %

(Dopočet do 100% představuje jiné jednotlivé odpovědi)

Vedle problému rentability výroby Rudého práva se v poslední době objevil i problém jeho nedostatku. Počet výtisků však není možné zatím zvýšit. Situaci však lze zlepšit například i omezením předplatného. Názory čtenářů Rudého práva na tuto možnost přináší tabulka.

Tabulka č. 23 Názory na omezení předplatného Rudého práva organizacím a jednotlivcům
(čtenáři RP v %, n % 1 265)

nedostatek RP by bylo správné řešit	rozhod- ně ANO		spíše ANO		spíše NE		rozhod- ně NE		NEVÍ
		+		+		+			
omezením předplatného organizacím	40	69	29		10	20	10	11	
omezením předplatného jednotlivcům	3	8	5		24	83	59	9	

Čtenáři tedy vidí možnost řešení nedostatku Rudého práva v omezení předplatného organizacím, zatímco toto opatření vůči jednotlivcům poměrně jednoznačně odmítají.

Z jednotlivých skupin čtenářů Rudého práva se proti omezení předplatného organizacím častěji vyslovili obyvatelé měst s více než 100 000 obyvateli (na rozdíl od obyvatel ostatních lokalit), proti omezení předplatného jednotlivcům rolníci, dlouhodobí (přes 20 let) a denní čtenáři a členové KSČ.

Možnosti uvést jiné formy řešení nedostatku Rudého práva využilo 455 čtenářů, kteří nejčastěji vyjádřili tyto náměty:

tisknout více výtisků	20 %
omezit vydávání méně žádaných novin a časopisů	12 %
zavedení nové techniky	4 %
zmenšit formát, zhustit text	2 %
Rudého práva je dostatek	8 %

(Dopočet do 100% představuje ostatní jednotlivé odpovědi).

7. RUDÉ PRÁVO A PŘESTAVBA

Účinnost Rudého práva se mimo jiné projevuje i v tom, jak jsou čtenáři dostatečně, včas a srozumitelně informováni o zásadních a aktuálních otázkách života společnosti. Proto jsme dotázaným položili otázky zjišťující názory čtenářů na přestavbu a především na informovanost o přestavbě v Rudém právu. Dotazovali jsme se také na znalost 7. zasedání ÚV KSČ z prosince 1987 a 9. zasedání ÚV KSČ z dubna 1988.

Tabulka č. 24 Názory čtenářů Rudého práva na přestavbu
(čtenáři RP v ČSR v %, n = 1 280)

	A N O	N E	N E V Í
1. Přestavba je zásadní přeměnou systému řízení naší společnosti	67	20	13
2. Důsledným dodržováním již přijatých dokumentů bychom dosáhli více	59	19	22
3. Je věcí, která se asi nedotáhne do konce	43	27	30
4. Je jenom propagandistickou kampaní, stručně řečeno "mnoho povyku pro nic"	24	56	20

Mezi jinými názory na přestavbu se objevily hlasy, že přestavbu je nutné začít "shora", že je potřebné vyžadovat pracovní morálku a kázeň. Názor, že přestavba je zásadní přeměnou řízení společnosti, zastávají častěji členové KSČ (79%), čtenáři ve věku 45 - 59 let (73%), každodenní čtenáři Rudého práva, kteří jej čtou déle než 16 let (79%). Opačného - tedy pesimistického názoru - jsou častěji nečlenové KSČ (23 %) a 26 % čtenářů ve věku 30 - 44 let. Odpověď "nevím" častěji uváděly ženy, čtenáři se základním vzděláním, nevyučení a nečlenové KSČ.

Obecně platí o všech čtyřech v tabulce uvedených názorech na přestavbu, že členové KSČ, každodenní a dlouholetí čtenáři Rudého práva mají optimističtější názory pokud jde o přestavbu jako celek. "Pesimičtější" názory mají nečlenové KSČ. U ostatních skupin čtenářů se neprojevuji význačnější odchylky.

Tabulka č. 25 Názory na stupeň pozornosti, kterou Rudé právo věnuje přestavbě
(čtenáři Rudého práva v ČSR v %, n = 1 280)

Rudé právo věnuje podle čtenářů pozornost přestavbě			
nadměrnou	přiměřenou	nedostatečnou	neví
15	71	9	5

Převažuje výrazně odpověď, že pozornost je přiměřená. Takový názor častěji zastávají členové strany (76%), každodenní a dlouholetí čtenáři Rudého práva. K názoru, že Rudé právo věnuje přestavbě pozornost nadměrnou, se častěji přiklánějí čtenáři ve věku 30 - 44 let (22%).^{1/}

Porovnáním těchto údajů s tabulkou č. 21 na straně 43 zjistíme, že podle názorů čtenářů RP není třeba, aby Rudé právo věnovalo více pozornosti přestavbě obecně, ale spíše jejím jednotlivým aspektům, tedy ve smyslu více kvalitativních než kvantitativních změn.

^{1/} (Pro srovnání: pokud jde o názor na tisk, rozhlas a televizi jako celek, říká 33 % respondentů, že věnují nadměrnou pozornost přestavbě.)

Graf č. 4 Názory na objasňování přestavby v člancích a informacích Rudého práva

(čtenáři Rudého práva v ČSR v %, n = 1 280)

Rudé právo dostatečně objasňuje:

podstatu a smysl přestavby v naší společnosti

nutnost aktivního zapojení všech občanů k dosažení cílů přestavby

rozhodně ano

spíše ano

spíše ne

rozhodně ne

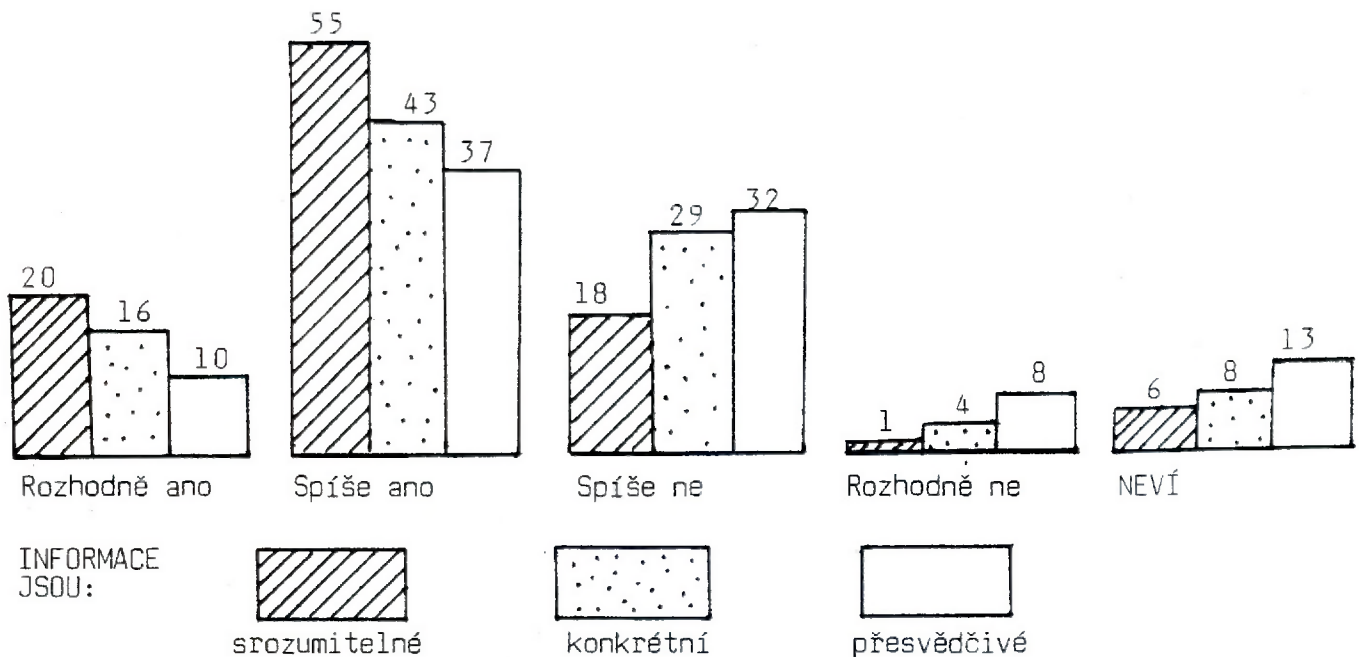

neví

Většina (72% sečteme-li odpovědi "rozhodně ano" a "spíše ano") čtenářů zastává názor, že Rudé právo dostatečně objasňuje podstatu a smysl přestavby, a 74% se domnívá, že v tomto deníku se dostatečně objasňuje nutnost aktivního zapojení všech občanů k dosažení cílů přestavby. K oběma názorům (viz graf č.4) se častěji hlásí členové KSČ, každodenní a dlouholetí čtenáři RP. U "kritičtějšího" názoru se výrazně neprojevila žádná sociálně demografická skupina. Odpověď "neví" častěji uváděly ženy, mladí ve věku 14 - 29 let, nečlenové KSČ a čtenáři se základním vzděláním - nevyučení.

Graf č. 5 Názory na kvalitu informací a článků o přestavbě v RP

(čtenáři Rudého práva v ČSR v %, n = 1 280)

INFORMACE JSOU:

srozumitelné

konkrétní

přesvědčivé

Z grafu č. 5 vyplývá, že převážná většina názorů (sečteme-li odpovědi "rozhodně ano" a "spíše ano") je kladných. Pokud jde o zásadní žurnalistickou účinnost - přesvědčivost - je poměr spokojených a nespokojených s informacemi 47% : 40%. Kladněji hodnotí kvalitu srozumitelnosti, konkrétnosti a přesvědčivosti členové KSČ:

- srozumitelnost (82%)
- konkrétnost (66%)
- přesvědčivost (59%).

Také každodenní a dlouholetí čtenáři hodnotí kvalitu sledovaných tří hledisek pozitivněji. U ostatních sociálně demografických skupin se rozdíly neprojeví.

Mladí čtenáři (14 - 29 let) a ženy se řadí k těm, kteří často uvedli, že nevědí.

Tabulka č. 26 Názory na to, jak RP informuje o důležitých opatřeních týkající se přestavby
(čtenáři Rudého práva v ČSR v %, n = 1 280)

Čtenář se domnívá, že je informován	Rozhodně ano	Spíše ano	Spíše ne	Rozhodně ne	Neví
včas	18	48	21	4	9
dostatečně	16	43	28	4	9

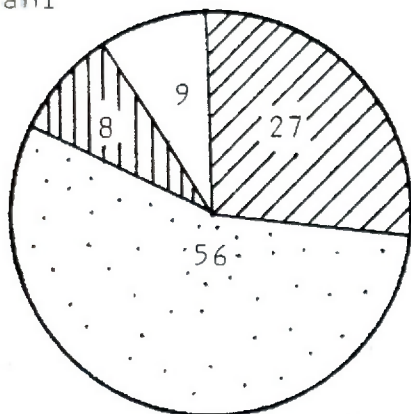
Téměř dvě třetiny (66%) čtenářů se cítí být z Rudého práva informováni včas a 59% dostatečně o důležitých opatřeních týkajících se přestavby. Říkají to častěji každodenní čtenáři (72%), čtenáři nad 60 let a důchodci (70%), členové KSČ (70%). Shodné sociální skupiny hodnotí častěji kladně dostatečnost informací.

Čtenáři RP hodnotí včasnost, srozumitelnost a přesvědčivost informací Rudého práva o přestavbě pozitivněji než tyto aspekty posuzují dotázaní občané ČSR (soubor B) u informací o přestavbě v případě všech našich sdělovacích prostředků.

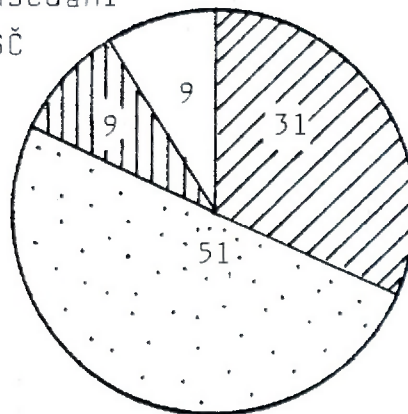
Údaje o tom, jak se čtenáři RP seznámili ve svém deníku se 7. a 9. zasedáním ÚV KSČ, podává graf č. 6 na následující straně.

Graf č. 6 Informovanost o 7. a 9. zasedání ÚV KSČ z Rudého práva
(čtenáři Rudého práva v ČSR v %, n = 1 280)

7. zasedání
ÚV KSČ

9. zasedání
ÚV KSČ

podrobně

zběžně

neseznámil

nezajímá se

Čtenáři se tedy s výsledky obou zasedání seznámili nejčastěji zběžně.¹⁾ Podrobně se seznámila necelá třetina. Patří mezi ně opět členové KSČ (50% - 7. zasedání, 56% - 9. zasedání), čtenáři s vysokoškolským a středoškolským vzděláním, muži, čtenáři ve věku 45 let a více. Rovněž každodenní a dlouholetí čtenáři patří k těm, kteří se podle svého vyjádření s materiály obou zasedání v Rudém právu seznámili podrobně.

Jak čtenáře zaujaly některé problémy, kterými se zabývalo 7. a 9. zasedání, naznačuje tabulka na následující straně.

Otázkami přestavby naší společnosti se zabývalo zejména 7. zasedání ÚV KSČ (prosinec 1987) a 9. zasedání (duben 1988). Zeptali jsme se čtenářů, jak se s výsledky těchto jednání v Rudém právu seznámili.

1) Srovnej str. 14, tabulka č. 5. Čtenáři častěji uvedli, že se s výsledky seznámili "podrobně", a méně často volili odpověď "vůbec ne" a "nezajímá se" než soubor dotázaných z celé ČSR.

Tabulka č. 27 Zájem o vybrané otázky projednávané na 7. a 9. zasedání ÚV KSČ¹⁾
(čtenáři Rudého práva v ČSR v %, n = 1 280)

Problematika	čtenáře zaujala			
	velmi	průměrně	málo	vůbec ne
nutnost kvalitnějšího výběru vedoucích pracovníků a veřejných činitelů	65	21	7	7
návrh na udržení dosažené životní úrovně	54	32	8	6
kritika práce hospodářských řídicích orgánů	52	31	10	7
potřeba většího využití schopností nečlenů	51	31	10	8
kádrová opatření	50	32	9	9
potřeba většího zapojení všech občanů do řízení společnosti	35	41	14	10

S výjimkou většího zapojení všech občanů do řízení se čtenáři o uvedené otázky zajímají "velmi". V popředí zájmu jsou problémy kvalitnějšího výběru vedoucích pracovníků a veřejných činitelů.

V době šetření (duben 1988) se ještě ve vědomí občanů patrně dostatečně neodrazila snaha KSČ o větší zapojení občanů do řízení společnosti. Tento problém je složitější, jak potvrdil i výzkum veřejného mínění o poslání Národní fronty a roli pracujících v politickém systému naší společnosti.

1) Tyto problémy byly vybrány řešitelským kolektivem a nezahrnují všechny diskutované otázky na těchto zasedáních ÚV KSČ.

Výraznější odlišnosti v zájmu či nezájmu jednotlivých skupin čtenářů Rudého práva o vybrané problémy diskutované na 7. a 9. zasedání ÚV KSČ ukazuje následující přehled.

	čtenáře zaujal(a)			
	velmi	průměrně	málo	vůbec ne
Kvalitní výběr hospodářských a veřejných činitelů	členové KSČ (77%) muži (73%) čtenáři nad 60 let (71%)	nečlenové KSČ (23%) ženy (25%)	ZVN ¹⁾ (14%) věk 14-29 let (12%)	ZVN (18%) věk 14-19 let (13%) studenti (14%)
Návrh na udržení dosažené životní úrovně	členové KSČ (67%) věk 30-44let (60%)	ZVN (39%)	ZVN (13%) věk 14-29 let (13%) nečlenové KSČ (10%)	ZVN (15%) věk 14-29 let (11%)
Kritika práce hospodářských řídicích orgánů	členové KSČ (68%) důchodci (62%)	nečlenové KSČ (34%)	ZVN (18%) věk 14-29 let (16%)	ZVN (20%) věk 14-29 let (14%) ženy (12%) studenti (12%)
Potřeba většího využití schopností nečlenů KSČ	členové KSČ (60%) čtenáři s VŠ vzděláním (60%) důchodci (60%) věk 30-44let (59%) věk 60 + (59%)		studenti (19%) ZVN (19%) věk 14-29 let (16%)	ZVN (21%) věk 14-29 let (15%) ženy (12%) nečlenové KSČ (12%)
Kádrová opatření	členové KSČ (63%) čtenáři s VŠ vzděláním (58%) muži (55%) věk 30-44 let (55%)		věk 14-29 let (16%) ZVN (15%)	ZVN (24%) věk 14-29 let (12%) nečlenové KSČ (12%) ženy (12%)
Potřeba většího zapojení všech občanů do řízení společnosti	členové KSČ (52%) vyučení s mat. (51%)		ZVN (19%) nečlenové KSČ (16%)	ZVN (21%) věk 14-29 let (17%) nečlenové KSČ (14%) ženy (14%)

1) ZVN = základní vzdělání - nevyučení

Větší zájem o problémy řešené na 7. a 9. zasedání ÚV KSČ projevili členové KSČ, ostatní zaměstnanci, důchodci. U některých témat též občané s vysokoškolským vzděláním. Menší nebo vůbec žádný zájem častěji uvedli mladí lidé ve věku 14 - 29 let, nečlenové strany, studenti, čtenáři se základním vzděláním - nevyučení a většinou též ženy.

STRUČNÉ SHRNUŤÍ VÝSLEDKŮ

Výsledky, a to nejen tohoto výzkumu veřejného mínění, ukazují na vysokou úroveň "informačního chování" našich občanů. V Československu dosahují náklady ústředních a krajských deníků až 4 milióny 500 tisíc výtisků. Dvě třetiny občanů denně sledují Československou televizi, téměř 60% poslouchá Československý rozhlas a čte náš denní tisk.

Za období od roku 1982 došlo, podle odpovědí dotázaných, k mírnému nárůstu sledování televizního vysílání Rakouska a NSR. Celkem sleduje alespoň občas vysílání televizí sousedních socialistických států 33 % dotázaných a TV Rakouska a NSR 27 %.

Ve stejném období ukazuje poslech některých západních (tzv. "ideodiverzních") rozhlasových stanic určitou stabilitu - sleduje je alespoň občas, podle vlastní výpovědi, zhruba 1/3 občanů.

Hlavními důvody zájmu o zahraniční televizi jsou filmy a zajímavost pořadů, o rozhlas pak především snaha porovnávat si informace.

U politických a ekonomických informací poskytovaných československými sdělovacími prostředky je nejlépe hodnocena jejich srozumitelnost a zajímavost. V případě konkrétnosti již pozitivní odpovědi nepřevažují a u včasnosti a přesvědčivosti se názory dotázaných přiklánějí k negativnímu hodnocení. Podobné mínění vyjádřili respondenti i o přesvědčivosti reagování našich sdělovacích prostředků na zkreslené informace o ČSSR v západních sdělovacích prostředcích - 40% uvedlo negativní, 38% pozitivní názor (22% "nevědělo").

Podle názoru dotázaných by se měly čs. sdělovací prostředky věnovat především kritice a odhalování nedostatků v naší společnosti (76% odpovědí "více než dosud"). Na 2. a 3. místě figuruje poskytování pomoci při oprávněných stížnostech občanů (64%) a obhajování zájmů občanů (63%).

Určité výhrady k účinnosti kritiky v našich sdělovacích prostředcích vyslovily 4/5 respondentů, jednoznačně pozitivně se vyjádřilo pouze 12 %.

Z vybraných politicko-ekonomických informací jsou občany nejvíce sledovány informace a články o čs. hospodářství (součet odpovědí "vždy" a "často" 59%), na druhém místě o politickém dění v ČSSR (56%). Z oblasti činnosti KSČ jsou to informace o jednání předsednictva ÚV KSČ (42%). S výsledky 7. a 9. zasedání ÚV KSČ se v hromadných sdělovacích prostředcích alespoň zběžně seznámilo okolo 70% občanů ČSR.

Naše sdělovací prostředky věnují velký prostor otázkám přestavby naší společnosti. Samotnou přestavbu považuje za zásadní přeměnu systému řízení naší společnosti 56% dotázaných. Za pouze propagandistickou kampaň ji považuje 31% respondentů.

Včasnost informací našich sdělovacích prostředků o důležitých opatřeních, která se připravují v rámci přestavby, hodnotí jednoznačně pozitivně 10% dotázaných občanů ČSR, 79% jich má větší či menší výhrady.

x x x

Opět se potvrdily poznatky o sepětí zájmu recipientů se sledováním informací. Naši občané mají značný zájem o hospodářské a politické dění u nás a také tyto informace v prostředcích masové informace a propagandy intenzivně sledují. Platí to zvláště o čtenářích Rudého práva. Rudé právo čte celkem 69% občanů ČSR. Srovnání poznatků z let 1982 - 1988 naznačuje posun ve frekvenci četby tohoto deníku. Nadále mezi jeho každodenní čtenáře patří častěji členové KSČ, čtenáři s vysokoškolským vzděláním, ostatní zaměstnanci, čtenáři ve věku 60 let a starší, důchodci a muži. Relativně méně jej čtou mladí lidé (14 - 29 let), studenti, ženy se základním vzděláním a nečlenové KSČ. Ale i u těchto skupin byly oproti roku 1982 zaznamenány změny k lepšímu. Dokládají to i výsledky anket čtenářů z let 1987 a 1988.

Pro většinu čtenářů Rudého práva není důležité, zda jde o vydání v pracovní dny nebo sobotu, a ani nedělají rozdíl mezi sobotním deníkem a jeho přílohou.

Vztah k Rudému právu (vyjádřený pravidelností četby a délkou sledování deníku v letech) je spojen obecně s věkem, zařazením a postavením čtenáře v pracovním procesu a také jeho členstvím v KSČ.

Čtenáři Rudého práva sice kladně hodnotí kvalitu článků a informací o našem hospodářství, životním prostředí, morálce, odměňování a historii, ale mají k ní ve své většině "menší" nebo "větší" výhrady. Pozitivní hodnocení častěji uvádějí členové KSČ, každodenní a častí čtenáři a ti, kteří čtou Rudé právo 10 let a více.

Politické a ekonomické informace v Rudém právu hodnotí 84% občanů jako srozumitelné, 74% jako zajímavé a 60% jako konkrétní. Kritičtěji je hodnocena jejich přesvědčivost a včasnost. Pouze každý druhý čtenář jejich úroveň považuje za dobrou. Stejně čtenáři oceňují, jak Rudé právo reaguje na zkeslené informace o ČSSR v západních sdělovacích prostředcích. Jenom třetina čtenářů je toho názoru, že deník přesvědčivě reaguje na fámy a šeptandy mezi lidmi.

V souladu s uplatňováním principů otevřené informovanosti /to, jak se jimi Rudé právo řídí, oceňují dvě třetiny občanů/ se na stránkách RP zvýšil i počet kritických materiálů, odhalujících a upozorňujících na různé nedostatky v naší společnosti. Ale jen 18% čtenářů si myslí, že takováto kritika je účinná, a 48% je názoru: "jak kdy".

Dopisy adresované redakci Rudého práva často obsahují prosbu nebo požadavek, aby redaktori pomohli pisatelům řešit jejich problémy. Čtenáři očekávají, že Rudé právo bude více "realizátorem změn" než jen "informátorem". 76% čtenářů doporučuje, aby se RP více než dosud věnovalo kritice a nedostatkům v naší společnosti. 61% chce, aby více poskytovalo pomoc při oprávněných stížnostech občanů. Nejčastěji tento názor mají dělníci.

Z otázek na řešení současné situace spojené s tiskem Rudého práva vyplývá, že čtenáři nejsou příznivě nakloněni návrhu na zvýšení ceny jednoho výtisku (souhlasí pouze 27 % čtenářů) nebo omezení počtu stránek /souhlasí jen 29% čtenářů/. Problémy s nedostatkem výtisků by většina čtenářů /69%/ řešila omezením předplatného organizacím.

Rudé právo se intenzívně věnuje na svých stránkách otázkám přestavby celé naší společnosti. Názory na samotný proces přestavby ukazují, že většina čtenářů RP považuje přestavbu za zásadní přeměnu systému řízení společnosti (67 %). 24 % je toho mínění, že jde jenom o propagandistickou kampaň. Optimističtější názory mají každodenní a dlouholetí čtenáři členové KSČ a 45 - 59 letí čtenáři. Pesimističtější jsou čtenáři z řad nečlenů KSČ a dotázaní ve věku 30 - 44 let.

Rovněž většina čtenářů (71 %) považuje pozornost, jakou Rudé právo věnuje přestavbě, za přiměřenou. Kladné hodnocení převažuje i u otázky, jak deník objasňuje podstatu a smysl přestavby a nutnost aktivního zapojení občanů k dosažení jejích cílů (kolem 70 %). Srozumitelnost a konkrétnost informací o přestavbě hodnotí čtenáři jako dobré, opět ale mají větší výhrady k přesvědčivosti článků a informací na toto téma. Dvě třetiny čtenářů se cítí být z Rudého práva informovány včas a dostatečně o důležitých opatřeních týkajících se přestavby.

S výsledky 7. a 9. zasedání ÚV KSČ se v Rudém právu seznámila třetina podrobně a polovina zběžně. Nejvíce čtenáře v této souvislosti zaujaly otázky kvalitnějšího výběru vedoucích pracovníků a veřejných činitelů.

Z různých témat, která Rudé právo na svých stránkách nabízí, mají čtenáři největší zájem (pokud jde o to, zda čtenář čte "vždy") o články s kriminální tematikou a o negativních jevech (toxikomanie, alkoholismus), "vždy" je čte 48 % čtenářů. Dále pak následují sport a služby.

Čtenáři, kteří čtou určité téma "vždy", také častěji vyhledávají jiné zdroje informací (zahraniční televize a rozhlas). Například ti, kteří "vždy" sledují politické dění u nás, v SSSR a ve světě, patří mezi častější diváky televize SSSR.

Diskutovanou otázkou je publikování projevů vedoucích politických představitelů. Čtenáři nejčastěji žádají, aby projevy našich politiků byly otištěny v plném znění, jsou-li mimořádně závažné. Pokud jde o vystoupení sovětských a západních politiků, převládá názor, že je vhodné uvádět jen jejich nejdůležitější části.

PŘEHLED VYUŽITÝCH MATERIÁLŮ

Poslech československého rozhlasu (Závěrečná zpráva z výzkumu č. 72-2), Bečvář J. a kol., Praha, ÚVVM 1972.

Vliv rozhlasu, televize a tisku (Závěrečná zpráva z výzkumu č. 74-9), Vacek L. a kol., Praha, ÚVVM 1974.

Zdroje politické a ekonomické informovanosti občanů a jejich vztah k prostředkům masové informace a propagandy (Závěrečná zpráva z výzkumu č. 79-5), Navarová R. a kol., Praha, ÚVVM 1979.

Názory československých občanů na některé stránky ideologického působení vybraných západních rozhlasových a televizních stanic (Závěrečná zpráva z výzkumu č. 82-3), Surynek A. a kol., Praha, ÚVVM 1982.

Názory na propagandu o SSSR po XXVI. sjezdu KSSS (Závěrečná zpráva z výzkumu č. 82-5), Tomek I. a kol., Praha, ÚVVM 1982.

Občané o Rudém právu (Závěrečná zpráva z výzkumu č. 82-1), Vacek L. a kol., Praha, ÚVVM 1982.

Názory občanů na tisk, rozhlas a televizi jako zdroje politické a ekonomické informovanosti (Závěrečná zpráva z výzkumu č. 84-1), Surynek A. a kol., Praha, ÚVVM 1984.

Názory československých občanů na některé stránky ideologického působení západní televize a rozhlasových stanic (Závěrečná zpráva z výzkumu č. 85-4), Perglerová J. a kol., Praha, ÚVVM 1985.

Názory občanů na informovanost (Závěrečná zpráva z výzkumu č. 87-7), Švestka V. a kol., Praha, ÚVVM 1987.

Vybrané otázky informovanosti občanů ve světle výsledků výzkumů veřejného mínění (Materiál banky dat), Švestka V. a kol., Praha, ÚVVM 1988.

Vybrané poznatky o četbě Rudého práva (Materiál banky dat), Švestka V. a kol., Praha, ÚVVM 1988.

Švestka V., Perglerová J., Informativní zpráva o výsledcích ankety čtenářů Haló soboty, Praha, 1987.

Příloha k informativní zprávě z výzkumu č. 88 - 5:

ANKETA ČTENÁŘŮ RUDÉHO PRÁVA

Termín zadání ankety: 2. 3. 1988	Zpracovali: JUDr. Vladimír Švestka (ÚVVM) PhDr. Jana Perglerová (RP)
Projednání zaměření ankety redakční radou Rudého práva: 15. 3. 1988	Konzultanti: Miloslav Vítek (RP)
Termín uveřejnění ankety v Rudém právu: 16. 4. 1988	RSDr. Mikuláš Soták, CSc. (ÚV KSČ)
Seznámení redakční rady Rudého práva s výsledky ankety: 12. 9. 1988	Spolupracovali: PhDr. Jan Michalec (ÚVVM) Růžena Jindová (RP)
Zveřejnění základních výsledků v Rudém právu: 17. 9. 1988	PhDr. Václav Forst, CSc. (ÚVVM) Jiřina Kamanová (ÚVVM) Libuše Nováková (ÚVVM)

OBSAH

ÚVOD	3
VÝSLEDKY ČTENÁŘSKÉ ANKETY	4
Zájem o dění v ČSSR a ve světě	4
Názory na přestavbu a otevřenou informovanost	5
Jak se využívají poznatky z Rudého práva?	7
Vede kritika v Rudém právu k odstranění nedostatků?	7
Přesvědčivost informací v Rudém právu	9
Frekvence četby vybraných rubrik	10
Mínění o kvalitě článků	13
Vysvědčení Rudého práva	16
Kdo v anketě odepsal	17

ÚVOD

Anketa byla realizována jako samostatné šetření, které obsahově respektuje specifické požadavky redakce Rudého práva a částečně koresponduje s výzkumem veřejného mínění, který ÚVVM při FSÚ provedl o deníku ve stejné době.

Anketní lístek byl uveřejněn v sobotním Rudém právu dne 16. dubna 1988, vyplnilo jej a redakci odeslalo 30 126 čtenářů. Je to zatím největší množství zaslaných anket, v roce 1982 odpovědělo 11 739 čtenářů, na anketu Haló soboty v r. 1987 20 712 čtenářů.¹⁾

Z tohoto počtu vybrali redaktoři Rudého práva a pracovníci Ústavu pro výzkum veřejného mínění 4 454 anketních lístků, které byly zpracovány programem analýzy sociologických dat PANDA na počítači CYBER 172 Federálního statistického úřadu.

Na tuto zprávu navazuje obsahová analýza vzkazů zpracovaná v redakci RP. Na konci anketního lístku mohl každý čtenář sdělit redakci jakýkoliv vzkaz. Této možnosti využil zhruba každý druhý účastník ankety.²⁾

Anketa čtenářů nepředstavuje reprezentativní šetření typu výzkumu veřejného mínění, ale spolu s ním a analýzou dopisů představuje významný zdroj poznání o čtenářích a jejich názorech.

- 1) První ankety byly v Rudém právu otištěny v roce 1967 (celkem 4 za rok). Ankety se ale mohli zúčastnit pouze předplatitelé Rudého práva, lístek musel být potvrzen PNS. Návratnost byla vysoká - až 97 000 lístků. Ankety byly slosovateľné (1. cena automobil Škoda 1000 MB, dále televizor, lednička atd.). V roce 1968 byla publikována na stránkách Rudého práva další anketa ve spolupráci s ÚFS ČSAV, týkala se názorů na politický systém ČSSR.
- 2) Redakce RP vzkazy čtenářů využila ve 4 svodkách otištěných v RP. Náměty z ankety byly využity v dalších 4 redakčních člancích. Základní výsledky ankety byly opublikovány 17. 9. 1988 v RP a představovaly i součást výstavky na Slavnosti Rudého práva v PKOJF. Využita byla k přípravě koncepce 69. ročníku RP a při konkretizaci plánu redakce na rok 1989.

VÝSLEDKY ČTENÁŘSKÉ ANKETY

Měsíčně dostává redakce Rudého práva přes šest tisíc dopisů od svých čtenářů (počítáme bez křížovek a odpovědí na soutěže). V minulém roce to bylo 67 386 dopisů, ve kterých čtenáři napsali nejen, co se jim líbí a nelíbí v novinách, ale také to, co je trápí i těší v životě, co kolem sebe vidí a o čem by měli redaktoři více psát.

Účastníci ankety Rudého práva mají velký zájem o vnitropolitické i mezinárodně politické dění.

Zájem o dění v ČSSR a ve světě

(údaje v %)

Účastníci ankety se zajímají

velmi

průměrně

málo

vůbec ne

o hospodářskou situaci u nás

o politické dění v ČSSR

o mezinárodně politické dění

o informace z SSSR

Zájem o dění kolem sebe se projevil i ve vzkazech redakci. Na konci anketního lístku totiž mohl každý účastník ankety sdělit redakci jakékoliv postřehy, náměty a připomínky. Možnosti využil každý druhý. K redaktorům se dostala slova psaná často kriticky, ale "od srdce" a s dobrým úmyslem. Čtenáři projevovali zájem na úspěšném rozvoji naší socialistické společnosti, snahu nekompromisně odstranit všechny chyby a nedostatky u nás. Věnovali pozornost budoucnosti mladé generace. Tyto myšlenky spojovali účastníci ankety s prací sdělovacích prostředků, a to nejen Rudého práva, ale Čs. televize, rozhlasu, ústředních deníků a časopisů, krajských, okresních a podnikových novin.

Názory na přestavbu a otevřenou informovanost

ZE VZKAZŮ REDAKCI:

- Víím, že přestavba je nutná a potřebná. Ale také postrádám více pozitivních článků o práci, snahách, tužbách, radostech a starostech obyčejných lidí, kteří nejsou ani osvědčenými funkcionáři, ani nositeli řádů. Chtěl bych si přečíst o těch, kteří mají radost ze života a kteří dělají zdánlivě "drobnou" práci pro společnost a bez nichž přestavbu neuděláme.

(pracující důchodce - učitel, 60 let, Severočeský kraj)

- Kolem sebe vidím, že málokdo z nás, studentů, rozumí pojmu přestavba hospodářského mechanismu. I u zkušenějších lidí se setkávám s tím, že tento proces nedokáží vysvětlit. Jen málokdo řekne, že by se měl každý nejprve zamyslet nad svou prací, a také ji dělat lépe. Spousta lidí o přestavbě jen mluví. Možná, že je to také způsobeno příliš dlouhými a nezáživnými články o přestavbě v novinách.

(studentka střední průmyslové školy strojní, 17 let, Severomoravský kraj)

- Pranýřujte jevy, které brzdí přestavbu u nás. A konkrétně kritizujte zneužívání funkcí. Kritika na závodech se stále potlačuje, nebojte se o tom napsat pravdu.

(mistr v dopravě, 44 let, Severomoravský kraj)

Výsledky ankety i výzkumů veřejného mínění z posledních dvou let, tj. po XVII. sjezdu KSČ, jsou obdobné. Většina čtenářů (74%) je toho názoru, že kvalita ekonomických a politických informací v Rudém právu se nyní zlepšila. Zhruba každý pátý účastník ankety odpověděl: "úroveň je stejná". Jedno procento čtenářů vzkázalo redakci, že se Rudé právo zhoršilo, a pět procent čtenářů sdělilo, že "neví".

Jak objasňuje Rudé právo podle názorů svých čtenářů přestavbu? Téměř dvě třetiny (63%) odpovědí kladně hodnotí pozornost, kterou Rudé právo věnuje přestavbě naší společnosti. 16% považuje pozornost za nadměrnou, 18% čtenářů naopak za nedostatečnou (více si to myslí nečlenové KSČ, muži a čtenáři s vysokoškolským vzděláním).

Spokojenost se způsobem objasňování přestavby na stránkách Rudého práva vyslovilo jen 19% účastníků ankety. Menší výhrady má 48% čtenářů a větší výhrady 30% (tři procenta odpovědi "nevím".) Kritičtější názory byly zaznamenány častěji u mužů, nečlenů KSČ, čtenářů se středoškolským a zejména vysokoškolským vzděláním. Tyto skupiny čtenářů se vyjadřovaly kriticky i k jiným otázkám ankety.

Podle názoru šedesáti procent účastníků ankety se v člácích a informacích Rudého práva projevuje zásada otevřené informovanosti. 29% si myslí, že se tato zásada v novinářské práci částečně nedodržuje a 11% zastává názor, že se neuplatňuje vůbec.

Z E V Z K A Z Ů R E D A K C I :

- Rozhodující pro utváření názorů je prostředí, ve kterém lidé žijí. Podle mne mohou být články v Rudém právu účinné jen tehdy, budou-li odpovídat životu.

(technik, 56 let, Západočeský kraj)

- Děláte Rudé právo dobře. Pokračujte takhle dál a hlavně se nebojte otevřenosti. To je totiž to poslední, co by nám, čtenářům, mohlo uškodit. Fandím vám jako člen československé strany socialistické a denně si Rudé právo kupuji.
(strojník, 40 let, Východočeský kraj)

- Prosím kolektiv redakce, aby ještě důsledněji plnil úkol, že stranický tisk je náš kolektivní informátor a organizátor.
(pracující důchodce, 62 let, Západočeský kraj)

Jak se využívají poznatky z Rudého práva?

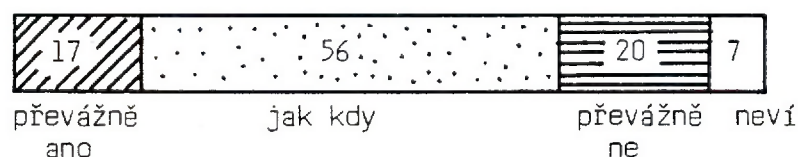
35% čtenářů odpovědělo, že rozhodně ano a 44% spíše ano. Články a informace nevyužívá 21% účastníků ankety. Jsou to především nečlenové KSČ, dělníci a mladí čtenáři od 14 do 29 let.

Články jsou zřejmě pro některé čtenáře nesrozumitelné, příliš obecné či nepřesvědčivé. Možná, že se tolik nezajímají o politické dění, nebo jsou informace z hromadných sdělovacích prostředků již natolik součástí jejich života, že si neuvědomují jejich každodenní využívání. To jsou některé souvislosti vystupující do popředí, klademe-li si otázku, jaká je vlastně účinnost Rudého práva.

Odrážem působení Rudého práva jsou i názory účastníků ankety, zda kritické články, upozorňující na různé nešvary a problémy naší společnosti i konkrétních pracovišť, jsou účinné a vedou k odstranění zjištěných nedostatků. Mezi čtenáři převládá názor "jak kdy".

Vede kritika v Rudém právu k odstranění nedostatků?

(údaje v %)

K pozitivnímu hodnocení dopadu uveřejňované kritiky se přiklání tito účastníci ankety: důchodci (70%), občané se základním vzděláním (22%), z míst do 2 000 obyvatel (22%), členové KSČ (18%) a každodenní čtenáři Rudého práva (18%). Zdá se, že v mínění čtenářů se odráží vlastní zkušeností získaný nebo přejatý názor, který je poměrně rozšířený: "Kontrolní orgány v ČSSR nefungují tak, jak by měly, a proto by se veřejné kontroly a odstranění nedostatků měli ujmout pracovníci sdělovacích prostředků". Takové stanovisko dostávají i jiné redakce sdělovacích prostředků.

ZE VZKAZŮ REDAKCE

- V Rudém právu, ale i ve vysílání televize a rozhlasu převládá podle mého názoru kritika. Bylo by prospěšné, abyste věnovali větší pozornost vyřešení kritiky. Právě na to čekáme. Pokud k nápravě nebo vysvětlení problému nedojde, nemá kritika cenu. Bezúčelnou kritikou vytváříte ve čtenářích dojem, že naše společnost nemůže nedostatky řešit.

(důchodce, 69 let, Severočeský kraj)

- Více pište o problémech obyvatel v pohraničí, o jejich starostech se zásobováním a dopravou do okresních a krajských měst, o minimálním podílu kultury v těchto oblastech. Pište víc než dřív o ekologii. Uvítal bych jména odpovědných pracovníků, kteří způsobili škody na životním prostředí.

(dělník v dopravě, 34 let, Severočeský kraj)

Přesvědčivost informací v Rudém právu

Domníváte se, že Rudé právo vysvětluje stav
(údaje v %)

	přesvěd- čivě	spíše přesvěd- čivě	spíše ne- přesvěd- čivě	ne- přesvěd- čivě	nečte
1. Řízení našeho hospodářství	16	48	25	9	2
2. Historických událostí tohoto století a jednání některých osobností, které je ovlivňovaly	21	39	21	16	3
3. Životního prostředí včetně jeho znečišťování u nás	23	34	23	19	1
4. Morálky lidí v naší společnosti	13	32	32	22	1
5. Odměňování u nás podle kvality odevzdané práce	7	33	39	19	2
6. Řízení podniků v kapitalistických státech	8	27	34	26	5

Náročnější na přesvědčivost jsou muži, nečlenové KSČ, čtenáři s vysokoškolským vzděláním, zaměstnanci. Dělníci mají také výhrady, a to k přesvědčivosti článků zabývajících se odměňováním za práci a objasňujících historii.

Přesvědčivost článků více oceňují ženy, členové KSČ a čtenáři se základním vzděláním.

Uvedeným tématům věnují výrazně menší pozornost mladí lidé, zejména studenti a učni.

ZE VZKAZŮ REDAKCI

- Více zpovídejte vedoucí hospodářské pracovníky tak, aby museli skládat účty a jenom nezdůvodňovali, proč to či ono nešlo nebo nejde udělat.
(dělník, 37 let, Praha)

- V poslední době jste často otiskli příspěvky z historie Sovětského svazu, například z dvacátých let a podobně. Ale, bylo u nás v ČSSR všechno v minulosti v pořádku?
(státní zaměstnanec, 54 let, Středočeský kraj)

- Redaktor Rudého práva musí být člověkem, který je oddaný ideálům socialismu. Své články pište s přesvědčením a nadšením. Buďte objektivní a kritičtí k chybám vlastním i těch, které při práci poznáte. Ale neodsuzujte dogmaticky druhé jen proto, že mají jiný názor než vy. Když pobudete na pracovišti, o kterém chcete psát, jen pár hodin, nic nepoznáte. Musíte být mezi námi déle, třeba i týden. Teprve pak o tom můžete objektivně psát.
(pracující v zemědělství, 44 let, Severočeský kraj)

Frekvence četby vybraných rubrik

V anketě bylo předloženo čtenářům k posouzení i několik rubrik, o nichž redakce neměla přesnější představu, jak je čtenáři přijímají.

1. Dokumenty přijaté na zasedání ÚV KSČ	- 74%
2. Z redakční pošty (dopisy čtenářů)	- 73%
3. Řekli, napsali (ze zahraničního tisku)	- 67%
4. Poznámky (strana 2 a 7)	- 65%
5. Besedy s odborníky na nejrůznější témata	- 64%
6. Potřebujete poradit (odpovědi na dotazy)	- 62%
7. Tiskové konference čtenářů s představiteli strany a vlády	- 62%
8. Týden ve světě (sobotní komentář redakce)	- 56%
9. Informace o oficiálních jednáních a návštěvách veřejných a politických představitelů	- 53%
10. Úvodníky	- 53%
11. Lidé naší doby (reportáže o životě a práci občanů)	- 48%

Přehled je seřazen podle součtu odpovědí, zda je účastníci ankety čtou "vždy" a "často" (dopočet do 100 % tvoří odpovědi čte "občas" nebo "nečte vůbec"). Uvedené rubriky v průměru nečte vůbec zhruba 7% čtenářů.

Dokumenty ÚV KSČ nejvíce sledují členové KSČ (89%), čtenáři z velkoměst, zejména Prahy (85%), vysokoškolsky vzdělaní (83%), ve věku nad 60 let (84%), muži, zaměstnanci (76%).

Dopisy čtenářů z redakční pošty přitahují pozornost žen (80%), starších čtenářů nad 60 let (80%), dělníků (79%) a nečlenů KSČ (75%). Stejně jako v minulém roce patří dopisy čtenářů k nejsledovanějším rubrikám.

Výběr zpráv a informací ze zahraničních sdělovacích prostředků Řekli - napsali je sledován všemi účastníky ankety téměř stejně. Tato rubrika je čtenáři přijímána velice kladně, což patrně souvisí s tím, jak Rudé právo uplatňuje na svých stránkách zásadu otevřené informovanosti.

Poznámky (vnitropolitické a mezinárodně politické) čtou nejčastěji starší čtenáři a členové KSČ, méně se o ně zajímají mladí lidé ve věku 14 - 29 let a nečlenové KSČ. Účastníci ankety více preferují vnitropolitické poznámky a glosy (strana 2 Rudého práva) než mezinárodně politické (na straně 7 Rudého práva).

Besedy s odborníky sledují nejvíce dělníci (70%). Studenti a zaměstnanci je čtou pouze občas. Záleží na tématu besedy a na tom, jak jsou otázky a zejména odpovědi konkrétní.

Potřebujete poradit je nová rubrika, ve které redakce odpovídá na dotazy čtenářů týkající se právní nebo pracovně právní problematiky. Získala si "věrné" čtenáře mezi ženami (72%), dělníky (70%), občany z nejmenších obcí (68%) a nečleny KSČ (65%). Rubrika je svým rozsahem sice malá, ale zařazované vzkazy odrážejí skutečnost, že čtenáři chtějí, aby hromadné sdělovací prostředky hájily jejich zájmy.

Tisková konference čtenářů s představiteli strany a vlády sledují častěji členové KSČ, muži a účastníci ankety vyššího věku (70%). Méně se o ně zajímají mladí do 29 let, ženy a nečlenové KSČ. Vzkazy a ankety signalizují, že účinnosti besed by prospěla větší pohotovost a konkrétnost odpovědí.

Přehled nejvýznamnějších událostí každého uplynulého týdne komentovaný redaktory zahraničně - politického oddělení Rudého práva Iyden ve světě získal čtenářskou obec mezi občany se základním vzděláním (73%) a také u členů KSČ (69%). Menší pozornost ale rubrice věnují vysokoškolsky vzdělaní čtenáři a nečlenové KSČ.

Obsah a čtenářské využití informací o oficiálních jednáních a návštěvách veřejných a politických představitelů patří - i podle vzkazů redakce - k těm, o kterých účastníci ankety často kriticky diskutovali. Informace jsou pro čtenáře příliš obecné, nejasné, proto je zřejmě i méně čtou. Pravidelně sledují tyto informace hlavně starší čtenáři a členové KSČ.

Úvodníky. Čtenáři je "nemají příliš rádi" a "nemají je rádi" ani redaktoři. Je totiž velmi těžké srozumitelně, jasně a přesvědčivě vyjádřit na vymezeném prostoru, jaký úvodník mají, všechny stránky problému, který chce redakce čtenáři přiblížit. Přesto se čtou úvodníky více než v minulých letech. Sledují je především členové KSČ, muži, čtenáři ve věku 45 let a starší. Úvodníky Rudého práva jsou méně přitažlivé pro mladé lidi, ženy, nečleny KSČ, střední generaci ve věku 30 - 44 let a vysokoškoláky.

Reportáže Lidé naší doby. Výsledky ankety ukazují, že příklady pracovní aktivity a hrdinství se setkávají se zájmem především u pracujících čtenářů Rudého práva (64%), dělníků (50%), členů KSČ a čtenářů vyššího věku. Hodnocení reportáží souvisí jak ukázal rozbor výsledků zejména s praxí a životními zkušenostmi čtenářů.

ZE VZKAZŮ REDAKCI

- V Rudém právu stále čtu, že státník "ten a ten" navštívil "ten a ten" stát, aby projednal otázky vzájemné spolupráce a otázky zajímaví obě strany. To je zbytečné psát, protože pochybuji, že by někdo projednával otázky nezajímaví obě strany. Více pište o co konkrétně šlo a co z toho pro náš stát, ekonomiku, kulturu atd. vyplývá.

(směnový mistr, 28 let, Severočeský kraj)

- Přestaňte už používat "krycí" pojmy jako například "rezerva", pokud chcete vyjádřit, že v organizaci je nepořádek, nekázeň.

(technický pracovník, 54 let, Severočeský kraj)

- Titulky v Rudém právu jsou po celou dobu, co je sleduji, stále stejné a nemají čtenářský břínek. Málokdy mně přitáhnou. Pořád stereotypně píšete například "S větší náročností" nebo "Rozhoduje iniciativa pracujících".

(muž, 34 let, Východočeský kraj)

- Některé odborné články v Rudém právu jsou stále do určité míry poznamenány "profesionální deformací". Redaktoři zbytečně používají cizí slova tam, kde to není nutné, a články jsou zatíženy odbornými výrazy, které odrazují část čtenářů. A to i tehdy, když téma je zajímavé. Jenže nesrozumitelností nikoho nepřesvědčíte.

(dělník, 59 let, Bratislava)

- Zaujalo mne, že jste začali psát, co říkají západní politici a vůbec, o čem se mluví v západních sdělovacích prostředcích. Je to dobré proto, abychom mohli porovnat jejich myšlení s naším. Každý si chce udělat svůj názor sám a ne, aby byl pořád vedený za ručičku, že tohle je černé a tohle bílé.

(dělník v průmyslu, 40 let, Ostrava)

- Chybí mi informace o prodeji našich výrobků na zahraničních trzích. Napište také něco o tom, jaká je poptávka po československém zboží a jaké cenové podmínky nám zahraniční a hlavně západní odběratelé nabízejí. A otiskněte alespoň jedenkrát měsíčně směnnou hodnotu hlavních světových měn (bankovní kurs).

(mistr, 38 let, Severočeský kraj)

Mínění o kvalitě článků

Jak účastníci ankety hodnotili kvalitu článků a její změny k horšímu či lepšímu u vybraných témat? Těžko lze jednoznačně říci, zda čtenáři hodnotili samotnou kvalitu článků, nebo zda se jim v posuzování promítl dobrý či špatný stav řečeného sociálního jevu obecně v naší společnosti bez ohledu, jak o něm Rudé právo píše.

Ukázalo se, že problémy, na které čtenáři současně upozorňují v dopisech redakci (nedostatky a problémy v ekonomice, službách, výchově mládeže, uplatňování rozvoje vědy a techniky i výměně zkušeností v podnikové praxi a činnost komunistů na pracovišti a v bydlišti), patří mezi nejčastěji kritizované v anketě z hlediska kvality článků a informací.

Pořadí v tabulce je sestaveno podle odpovědí "kvalita vyhovuje, ale zůstává stejná".

Kvalita vybraných článků z Rudého práva

(údaje v %)

	vyhovuje, ale zůstala stejná	vyhovuje, zlepšila se	ještě nevyhovuje, ale zlepšila se	nevyhovuje, zůstala stejná případně se zhoršila
sport	26	36	21	7
kultura	19	35	29	10
historie	19	30	32	14
školství	16	23	41	12
informace z jednání našich nejvyšších zákonodárných orgánů (např. Federálního shromáždění)	15	30	37	12
čs. zemědělství	13	31	36	9
mládež	12	21	49	15
informace z jednání předsednictva ÚV KSČ a vlády ČSSR	11	37	37	9
činnost KSČ na pracovištích nebo v místě bydliště	9	27	44	10
rozvoj a využívání vědy a techniky v čs. ekonomice	9	29	48	10
zkušenosti z praxe našich podniků a pracovišť	8	31	47	8
národní hospodářství	8	30	54	7
vnitropolitické dění	8	29	55	6
služby v ČSSR	7	26	54	12

(Doplněk do 100% jsou odpovědi "neče". Pohybují se od jednoho do jedenácti %)

Ze zahraničně politické problematiky nejvíce čtenáři oceňují zlepšení informovanosti o dění v Sovětském svazu. Výhrady jsou zejména ke kvalitě článků o situaci ve vyspělých kapitalistických a ostatních socialistických státech.

Kvalita článků se zahraničně-politickou tematikou

(údaje v %)

	vyhovuje, ale zůstala stejná	vyhovuje zlepšila se	ještě ne- vyhovuje, ale zlepšila se	nevyhovuje, zůstala stejná pří- padně se zhoršila
politické události v SSSR	45	36	5	5
sovětská ekonomika	42	38	5	7
politické a ekonomické dění v ost. socialis- tických státech	27	41	13	5
politická a hospodář- ská situace ve vyspě- lých kap. státech	14	43	27	3
politické a ekonomické události v rozvojových zemích	24	32	17	9

(Pořadí v přehledu je rovněž sestaveno podle odpovědí "vyhovuje".
Dopočet do 100% jsou odpovědi "nechte tuto tematiku", pohybují se v rozmezí od tří do devíti %).

Z E V Z K A Z Ů R E D A K C I

- Zpočátku jsem se odběru Rudého práva bránil. Ale teď zodpovědně prohlašuji, že je to deník, který vyjma sportu - ale spoň si to myslím - nejrychleji, nejotevřeněji a nejkritičtěji informuje o významných vnitropolitických a mezinárodně-politických otázkách. Domnívám se ale, že byste měli věnovat více prostoru zábavě a humoru. V Rudém právu je, jak se říká mezi lidmi, "jenom práce a politika".

(politický pracovník, 34 let, Jihočeský kraj)

- Sportovním redaktorům vzkazuji, aby správně posuzovali sportovní výkony i u mimopražských oddílů. Někdy se mi zdá, že fandí pražským mužstvům, jako je Sparta, Slavia a jiné.

(dělník, 18 let, Jihočeský kraj)

- Kulturní rubrika se značně zlepšila. Přestaly takzvané "zásadní články", které obecně - a nezáživně - popisovaly nějaký problém. Rubrika je konkrétnější než dříve a myslím, že by redaktoři měli v takové cestě pokračovat.

(důchodce, 68 let, Praha)

- Co nejméně kopírujte ostatní tisk. Snažte se být originální, vynalézaví a skromně hrdí na své noviny.

(dělník, 59 let, Severočeský kraj)

Vysvědčení Rudého práva

Převažuje známkování dvojkou.

jednička	13%
dvojka	51%
trojka	29%
čtyřka	6%
pětka	1%

Jedničku dávali Rudému právu především účastníci ankety se základním vzděláním - nevyučení (25%) a vyučení (18%), ženy (18%) a členové KSČ (14%).

Dvojkou hodnotili Rudé právo častěji členové KSČ (57%), ženy a čtenáři se středoškolským vzděláním.

Trojku a horší známku dávali, tedy větší výhrady měli častěji muži, nečlenové KSČ a účastníci ankety s vysokoškolským vzděláním.

Ve srovnání s loňskou anketou sobotní přílohy Rudého práva se hodnocení podstatně nezměnilo (je pouze o málo horší).

Z E V Z K A Z Ů R E D A K C I

- O Rudé právo je u nás takový zájem, že u stánku s novinami stojíme stále frontu. Nepolevujte v ničem a hlavně pište pravdivě. Proto si Rudé právo kupujeme.

(dělník, 59 let, Bratislava)

- Mám pocit, že Rudé právo trochu "ztratilo dech", který nabralo zhruba před rokem a půl. Nacházím v něm buď témata příliš obecná, nebo naopak až téměř "komunální". Ale výjimky jsou a těm čest a sláva. Otevřeně jste například informovali o případu Babinský, děláte některé rozhovory "na tělo". Nejvíce jsem ale spokojen v Rudém právu se sloupcem Ze zahraničního tisku, kde se dozvím názory ze světa a nemusím poslouchat západní rozhlas. (vedoucí výpočetního střediska, 39 let, Praha)

Kdo v anketě odepsal

Odpověděli častěji ti, kteří čtou Rudé právo každý den a dlouhodobě. Napsali více muži než ženy, čtenáři vyššího věku (nad 60 let), spíše zaměstnanci než dělníci. Téměř polovina anketních lístků (45%) přišla od nečlenů KSČ. Častěji jsme mezi účastníky ankety nacházeli čtenáře s vysokoškolským vzděláním, věk 30 až 59 let. Méně reagovali mladí lidé do 29 let. Anketní lístek odeslali čtenáři, kteří sledují Rudé právo jak krátkou (do pěti let), tak i dlouhou dobu (nad 40 let).

Účastníci ankety patří nejčastěji mezi předplatitele Rudého práva (70%), 24% si Rudé právo kupuje, 3% mají předplatné "v rodině", 1% si deník půjčuje ke čtení, 1% je čte příležitostně a 1% je získává jiným způsobem.

Účastníci ankety nejčastěji čtou Rudé právo v pracovní dny půl hodiny a o víkendech hodinu! Více času věnují četbě Rudého práva (a to jak v pracovní dny, tak i v sobotu a v neděli) čtenáři vyššího věku. O víkendech čtou deník déle i dělníci, zaměstnanci, ženy, členové KSČ a také čtenáři z Prahy, Severomoravského a Východočeského kraje.

Většina účastníků ankety (75%) denně sleduje Čs. televizi, 60% denně poslouchá Čs. rozhlas a 27% čte mimo Rudé právo ještě jiný denní tisk, včetně krajských nebo okresních novin.